Массе а мехкий пролетареш, вlашагlкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГІАЛГІАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГІАЛГІАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕН МИНИСТРИЙ СОВЕТЕН ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР

Газет арадувл 1923 шера денз ◆ ШИНАРА, 26 ИЮЛЬ, 1983 ШУ. ◆ № 89 (6811). ◆ Мах 3 кеп.

КИЕВЕРА ДІАБАХАР

КИЕВ, 23 июль. (ТАСС). Киевера дlаяхар КПСС ЦК, СССР Лаккхехьарча Совета Президиумо, СССР Министрий Совето йийхa доттагlлен официальни визитаца СССР-е хиина ВСРП ЦК Хьалхара секретарь Я. Кадар верте льтиа ВНР партийно - правительственни делегаци.

Аэродроме Я. Кадар, делегаце членаш безаме вакъабьлар КПСС ЦК Политбюро члена, Украина Компарте ЦК хьалхарча секретара В. В. Щербицкие, КПСС ЦК секретара К. В. Русакова, кхыча официальни нах.

ВЛКСМ Нохч-Гlалгlай обкома пленум

Дахача шоатта дийнахьа парте Грозненски горкома актови зале ВЛКСМ Нохч-Гlалгlай обкома VII пленум хилар.

«КПСС ЦК июньски (1983 ш.) Пленума решенешкарен, КПСС ЦК Генеральни секретара новкъоста Ю. В. Андропова къамаьла тlарен, КПСС Нохч-Гlалгlай обкома X пленума решенешкарен хьадоагlача кагирхошта коммунистически кхетам балар чlоагlдара дахьера областной комсомольски организаце декхарех» доклад йир ВЛКСМ Нохч-Гlалгlай обкома хьалхарча секретара Г. Х. Эльмурзаева.

Цо белгалдаьккхар, идеологически болх кхы дlахо а вргабаьккха тоабелга. КПСС ЦК июньски (1983 ш.) Пленумо цlенхаштта дlадийхалга.

КПСС XXVI съезда, ВЛКСМ XIX съезда решенеш кхоачашъеш Нохч-Гlалгlай областной комсомольски организаце кlезига болх баьбац идеологически, политико-кхетам балара болх тоабеш. Тlа-тlа дукхагlа терко ю кхетам балара мероприятеш дика а пайда луш а хи[illegible] [illegible] венни планаш кхоачашъяйтара, царна юкъе яьржача социалистически яхьа лерттlа идеологически lалашо яра. Республика кагирхоша хьинаре къахьегилга шоай патриотически, интернациональни декхар лоархl.

Кагирхошта интернациональни, атеистически кхетам [illegible] комсомольски организацеша. Кагирхой lилма-материалистически мировоззрени кхы тlа а дегlайоалае, царна коммунистически кхетам бала дикка тlо ду комсомольски дешара системо, Ерригсоюзни ленински зачето. Хlаьта комсомольски организацеш царех ма хулла дикагlа пайда ийбе а тlерт.

Республика комсомола цхьадола толамаш даьха дале а пленуме белгалдаьккхар, областной комсомольски организаце балха тlа цlенхаштта кхоачамбоацараш долга а. Цхьайолча комсомольски организацеша ледара кхоачашду шоай декхараш. Уж юстара латт кагирхой сагото еча проблемашта, лерттlа терко яц комсомольско-кагирхой коллективашка уназцlена морально-психологически хьалаш хьаххоллара.

Интернациональни кхетам балара хоалуш ва ду дика lаьдалаша. Маьждигашка, киназашка хулача обрядашка кагийча наха даакъа лоацаш моттигаш нийслу.

Цlенхаштта кхоачамбоацараш да кагирхой политически дешара, методсоветий балха юкъе, тоабе безаш ба лекторски группай болх, цхьайолча комсомольски организацешка геттара ясала латт ленински зачет дlаякхьарш гlулакх.

Идеологически, массово-политически болх тоабарах долча дешш кlезига терко ю «Комсомольское племя» газето, радио, телевидене кагирхой редакцеша.

Пленуме ишта къамаьлаш дир нн. Касаева — ВЛКСМ Грозненски горкома хьалхарча секретара, Харина — Старогрозненски УВР бурувдеттачун гlончо, Торшхоевас — ПТУ-12 комсомола комитета секретара, Алтыханова — къонача lилманхойн специалистийн областной Совета председатела, Бокова — ВЛКСМ Магlалбика горкома хьалхарча секретара, Шербиевас — «Шалинский» совхоза дояркас, Чайкиева — творчески кагирхой областной совета председатела, Войко — НГlАССР чурча гlуленхий министерства кхувш боагlарий гlулакхашта йолча инспекце начальника, Сайдаевас — ЧИГУ комсомола секретара, Чуманова — ВЛКСМ Заводской райкома хьалхарча секретара.

Пленума балха юкъе даькъа лаьцар ВЛКСМ ЦК отдела заведующе заместитела Г. Я. Кулиша. Цун балха юкъе даакъа а лаьцар, къамаьл а дир парте Нохч-Гlалгlай обкома секретаре М. О. Бузуртанова.

Пленумо боагlаш бола сонам тlаийцар.

Сийле хийла хьалхалаттарий!

Нохч-Гlалгlай АССР Министрий Совет, облсовпроф хьакий районаша, колхозаша, совхозаша, чуэцара-транспортни отрядаша (бригадаша, звеньеша), механизатореша но бола ялати ялата-бабоен культураши чуэцача налаьча республикански социалистически яхьа 1983 шера 20 июлерча итогашка. Котъаьннарг а лаьрхlа республикански газеташ тlа цlоагlдьча Сийлен улгa тlа яьзай:

Районаш:

АЧХОЙ-МАРТАНОВСКИ,

ЦУННА ХЬАЛХАРА МОТТИГ ХЬОЖАЯЬЙ;

СУНЖЕНСКИ,

ЦУННА ШОЛЛАГІА МОТТИГ ХЬОЖАЯЬЙ;

ШАЛИНСКИ,

ЦУННА КХОАЛАГІА МОТТИГ ХЬОЖАЯЬЙ.

Ялат доаккхачен из доккхачен Урус-Мартановскии Назрановскии районаша баь дика болх белгалбаьккхаб.

Социалистически яхье котъаьннарг а лаьрхlа республикански Сийлен улгa тlа яьзай.

Чуэцара-транспортни отрядаш:

Ачхой-Мартановски района «[illegible]» совхоза (отряде начальник нов. Жуков);

Сунженски района № 1 йола чуэцара-транспортни отряд (отряда начальник нов. Улубаев);

Шалински района чуэцара-транспортни отряд (отряде начальник нов. Мукаев);

Урус-Мартановски района **Мичурина** цlерагlча совхоза (отряда начальник нов. Зелимханов);

Назрановски района **«Назрановский»** совхоза (отряде начальник нов. Бaрзанов).

Ялаги ялата-бабоен культураши чуэцача социалистически яхье котбаьннараш лаьрхlаб.

Комбайнераш:

Дарвев А. — Грозненски района «Атагинский» совхоз;

Алхазуров М. — Надтеречни района «Гвардейский» совхоз;

Гайтамиров А. — Грозненски района «Атагинский» совхоз;

Мерзиканов С.-М. — Урус-Мартановски района «Труд» яха совхоз;

Дукаев М. — Ачхой-Мартановски района «Лермонтовский» совхоз.

Водителаш:

Читамиров М. — Грозненски района «Атагинский» совхоз;

Шамзадов Л. — Грозненски района «Гикаловское» яха ОПХ;

Темирсултанов А. — Шелковской района «Красный пахарь» яха колхоз;

Шатаханов С. — Урус-Мартановски района «Гехинский» совхоз;

Лорсанов А. — Урус-Мартановски района «Красноармейский» совхоз.

Планал совгlа

Геттара дика вlаштlехьбаьннаб доакъар кийчдара болх «Экажевский» совхозе. Укхаза ше къаьстта бригада я из болх беш. Месячник хиннача юкъа план 250 тонн йолаш 340 тонн йол, планал дукхагlа 1750 тонн йолаш 2400 тонн сенаж кийчйир цун коллективо. Хlаьта хlанзле 640 тонн lалашъяьй йол.

Из деррига доакъар lа зьмалахьа леладе хьайбаш чусоцадергдолча моттиге дlадихьа а да.

Йол lалашъяра балхаш юхасоцадеш дац. Балха нормаш тlехкхоачашъеш, хьадер цlена деш къахьег буц хьокхаш болча Экажев lийсаси Халухоев Идрисен, йол вlашатохаш боаккача Картоев Мухьмада, Талдиев lусмана, йол, моша доакъар ферме дlаккхухьаш лелача Цечоев Илеза, Измайлов Руслана, Евлоев Умат-Гире.

Доакъар lалашде бригадана доккха новкъостал ду совхоза контора, механически мастерски болхлоша, хьайбаш леладераша. Касткаста субботникаш чакхйоах цар. Тlеххьарча субботнике бlаь гаргга саг хилар болх беш. Геттара дика къахьийгар совхоза контора болхлоша Хамхоева, Балаева, Евлоева, Албогачиевас, шофераша Дзейтова, Акталиева, Бокова, кхычар.

М. ХАМАТХАНОВ.

ЯЛАТ ЧУИЙЦА ДОАЛАШ ЛАТТ

Хаоттама хьалаша вовкъарле йой а ка бола ялат сихагlа чуэцара шоай деррига низаш тlадахийта къахьегаш ба Малгобекски района «Советский» совхоза механизатораш.

Сурта тlа шоана гуш волча комбайнер Додов Идриса Билана ялаташ чуийду 25 шу да. Из ва «Социалистически яхье котаьннар» яха значок лелаеш. Къахьегаме дика толамаш даларех-цунна еннай КПСС Нохч-Гlалгlай обкомен Министрий Советен Сийлен грамота. Укх шера ялат чуэцаш массарел а дукхагlа ялат аьрдад цо.

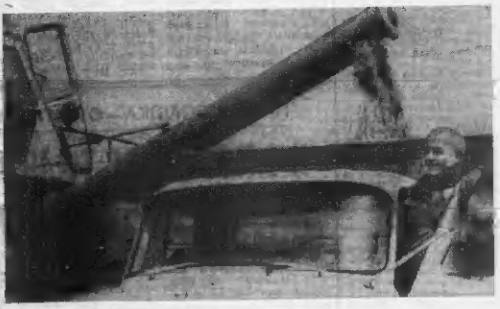

Ший бекха цlаккха а комбайн сеца латтийтац комбайнашта кlалара ялат дlаувзача шофера Картоев lаьлий Халихана.

Ялат чуийца доалаше а хургболча хьункъама лард йоала болалу совхозе. Тlадоагlача шера хьажкlаша гидуаргаши хургйолча кхай тlа из ахалехьа минеральни удобренеш туйсаш воал механизатор Фаргиев Сосе Махьмад. Ший балха нормаш 160—170 процент кхоачашъю цо.

Тахан-кхоана яхар мо пачхьалкхен хьалхашкара шоай хьалхара декхар — ялат дlададара план кхоачашъяь бoцта дага ба «Советский» совхоза механизатораш.

И. ПЛИЕВА сурташ тексти.

Доакъар — шортта ХЬАЙБАШ ДИЗА ХУРГДА

— Дика хьалдетта латта дукхха тониш хула аьла аргlаш бlаргадайча дог айлу, кхы а дукхагlа низ тlабахийта болх бе безам хул, шура дукхагlа тlакхетаргйолаш, хьайбаш дерстагlа хургдолаш, — ишта аьлар цкъа ший новкъосташта хетар хьа а хойташ «Автуринский» совхоза цlи хеза йолча lаьсий леладечо Чукиева Зималес. — Вайна массенена дагадоагlа доакъар кlезига долаш хиша дlаиха шераш, цу хана тха комплексо кхоачашъяцар шура а дулх а даккхарен пачхьалкхенга дохкарен план. Гlийлача доахана бlарахьейа хала дар, царех дог лазар.

Хlанз кхыча тайпара да. lуйрийна балха хьабоагlа доаркаш, хlаьта эгара хьалха доакъар латтачахьа хьож уж. Белакъеж, гlадбеха бадени-буси цхьаькха а аьла аргlа оттадаьд — из бархlлагlа да. Бlарчача дийнахьа дегаш айдевна болаш болх бу хьайбаш леладераша, дукхагlа йоаккх шура, дулх тlаххет lаьсашта, боакъаш сийрдадаьнна латт дулха чуоттадаь къона доахан.

— Фу хиннад ферме? Фу хувцаденнад укхаза? лаьташ а йол хьокха моттигаш а дукхагlа хилар да из?

— Хувцамаш, бакъдар аьлча, кlезига хиннадац, — кор ду совхоза директора Абдулхаликов Вахида. — КПСС ЦК ноябрьски (1982 ш.) Пленум хинначул тlехьагlа, тха совхоза собране уж исторически решенеш бийцачул тlехьагlа дикка хоуш чlоагlъелар къахьегаме, производственни, исполнительски дисциплина. Нах цlенхаштта балха тlабийрзар, тlадиллача гlулакха шоаш бехктокхаме хилар кхетаде баьлар. Бакъда, хувцаелар боахама ерригача подразделенешкарча кулгалхойн специалистийн балха стиль. Лоаца аьлча, корта а болаш боахама дас санна доал а деш тхоай декхараш дикагlа кхоачашде доладелар тхо.

Хьайбаш леладерий толам дукхагlча дахье доакъара бала чlоагlа хиларах, гlожа а моша а тайп-тайпара доакъараш дукхагlа хиларах тийша болга кхета а деш специалисташа дикагlа уйла йир мичахьа а мишта а кийчде деза доакъар. Доакъар lалашду даьрххlа отряд вlашагlйоллача хана дика хьожа а хьожаш вlашагlтехар цун хlара член. Цунна верте оттавир отделене управляющи хиша коммунист Абумуслимов Гезихьан.

Специалисташа лаьрхlар мел эш доакъар lалашделга 332 гектар люцерна, 60 гектар суданка яха буц, 120 гектар хьажкlаш, гидуаргаш, сорга, суданка яха буц вlашагlъаь дола кха, 250 гектар силоса лаьрхlа хьажкlаш хилча вlаштlехьдаргдолга. Цул совгlа, гуралье ялат дlадийнача кхашнара гулдаь 900 тонн ча а долаш. Шин подрядни звенос Алиев Русланачон Демелханов lераlтчон лаьрхlад шоай хlара пхи бlаь гектар хулача кхай тlара 35 центнер фуалъьаха хьажкlаш чуена ца lеш дукхха силоса лаьрхlа доакъар а цу кхашнара дакха.

Зоотехнически служба расчеташа хьахьекхад совхоза дегlабоагlача хьайбай боахама 660 тонн йол, 4600 тонн силос, 50 тонн баьций хьоар, 900 тонн ча эшилга. Цунца цхьана лаьрхlар бахача наьха хьайбаш доакъарца lалашдера зиш доакъар кийчде.

Ялата санна доакъара а йоакхо еш лаьтта леладераша дика доал ду дlайийнача доакъара культурашта, царна хан-ханнахьа удобренеш ехк, хий детт.

Дика уйла а я кийчъяьй доакъар lалашдераша моша доакъар кийчдара йола техника, дика тоаяьй хlара механизм. Республике дlакхайкаль хиина доакъар lалашдара месячник дика кийчъяь дlайолайир автуринцаша. Эттара хьалхарча деношка денз овсаре болх бе болабелар уж. Механизатораша «Нива» яхача комбайнаца болх беча Асхабов Судимас а тlехьатесса косилка йолаш болх беча Мусаев Белала а хlара денна 25 гектарага кхоачаш буц хьоихар, сменни нормаш 50—60 процент кхоачаш а еш. Тракторист Даалетукаев Тоха болх беш вар тракторни йолхьингаца а йол хьагулъеча волокушаца а. Дийнахьа хасараш кlалтlадоахар цо, хlаьта lуйрийнен сайрийнен люцернах парххаш дора. Цига мел кийчъяь йол цхьоалагlча классагlа йолаш хилар.

Паркхаш стогометателаца тракториста Ханиев Ибрахlима автомашинашта тlадоттар, шофераша Докуев Хьажмурадеи Магомаев Вахаси МТХ доакъар латтача моттиге из дlаккхухьар. Йол дlайотташ бар опытни болхлой Дедигов Мухьади, Эрзнукаев Зайнди. Уж ба деррига бархl аргlа хьал а детта 550 тонн совгlа йола йол дlайийсъяьраш.

Планагlа сенаж кийчъе лаьрхlа яцар совхоз. Цхьабакъда, доакъар lалашдераш lебаланзар ца кийчйича.

Хlанз 700 тонн моша доакъар трапшешка деллад.

Совхое хlара денен буси 40 центнер гаргга кийчдора баьций хьоар. Цига болх беш ба зоотехник коммунист Душаев Аврам а мири сесагш Ахмадовгlар Набисати Асланбеки. Уж хlанзлехьа шера план кхоачашъяь боалаш латт.

Эгара хьалха хьекхачул тlехьагlа люцерна тlайолча кхай тlа, хlара гектара 800 кубометр кхоачаш, хий техад. Буц тlайолаеннай. Хlанз шоллагlа хьакха болабеннаб уж люцерна.

— Оаха лаьрхlад /шоалагlа хьокхача хана кхы а 350 тонн йол lалашъе; — йоах Г. Абумуслимова. — Кхоалагlа а хьокхаргья оаха цу кхай тlара буц. Оаха лаьрхlад цхьан шерал ах шерал кхоачам хилла доакъараш lалашде. Хlаьта цу гlулакха дола хьалаш долаш а да тхо.

— Дукхагlа фермана юхе хьатlанхахьийта доакъар, гlадбаха йоах МТФ болхлоша. — Моттиг тоьаргья, деррига доакъар сиха хьаэцаргда. Цо торо хулийтаргья дукхха шура, дулх даккха а цунна цхьана мехка Кхачан программана юкъе дукхагlа даакъа дахийта а.

Гарггарча деношка доакъар lалашду отряд йолалургья моша доакъар кийчде.

Е. МИХАИЛОВ.

СОЦИАЛИСТИЧЕСКИ ЯХЬ ДИКА ВІАШТІЕХЬЪЯЬККХАЧА...

Укх шера октябрь бетта 25 шу дуз вай мехка коммунистически хьисапе къахьегара бола болам дlаболабаь. Нохч - Гlалгlайчен промышленни предприятешта юкъе эггара хьалхарчарца цу болама юкъеихарех яр Грозненски ремонтно - механически завода коллектив. 1962 шера денз хьинаре къа а хьегаш, хlара шера плани тlайийца социалистически декхараши толаме кхоачаши тlехкхоачаши дарца Коммунистически къахьегама предприяти яха сийдола цlи чlоагlъеш хьенай из.

«Коммунистически хьисапе къахьегара болча болама 25 шу дизара — 25 хьинаре кlира» яхача инициативагlа социалистически яхь дlа а йолаяь, къаьстта дика болх беш я Грозненски ремонтно-механически завода коллектив пятилетка кхоалагlча шера. Цу яхьа юкъеэзай укхаза завода керттерен гlонча йолен цехаш, ерригa участкаш, сменаш, бригадаш. Яхье баьннараша даьхача къахьегама толамий итогаш ю хlара кlирагlа цу гlулакха вlашагlъелача заводской штабо. Яхье котъаьнна а тlехьаюсаш йола а коллективаш малагlаш я дlайовзийташ итогаш дlаязъю заводской социалистически яхьа экрана тlа. Хьалхара моттигаш яьхараштa материальни моральни поощренеш ю. Тlехьаюсача коллективашкара доаггlаш дар хьа а дехаш, цар болх тоабара дола наькъаш тохк. Бlарчача бетта дукхагlа хьалхара моттигаш а яьха, котало яьккхача коллективашта предприяте карара кара тела цlе байракх а луш, хьалхара ахчал премии хьожаю.

Иштта дика социалистически яхь вlаштlехьъяьккхача завода коллективо цхьа бутт дlабахийтабац укх шера тlайийца декхараш тlехкхоачаш ца деш. Хьалхарча квартале даьхача къахьегама толамий итогаш йича республикерча промышленни предприятешта юкъе яьржача социалистически яхье хьалхара моттиг а хьожаеш. Цунна елар КПСС обкома, Нохч-Гlалгlай АССР Министрий Совета, облсовпрофа, ВЛКСМ обкома карара кара тела цlе байракх. Иштта республикански Сийлен улгa тlа а йихьар завода коллектив. Хlаьта бакъ беттеи пхе беттеи социалистически яхье даьхача толамий итогаш йича цунна елар призови моттигаш.

Духхьал социалистически яхь дика вlаштlехьъяккхарах хьахинна хlама дац уж котаlонаш яхар. Укхаза боккха лоархlам болаш да предприятерча болхлоша хьинар кхо ца деш къахьегар. Къахьегамен производственни дисциплина овлангара денз эргаьккха тоаяр, прогулаш елга, брак елга цlендаь дlадаккхар, балха ханах производственни мощностех бизза пайда ийбар.

Уж деррига балхаш ма хетта дика вlаштlехь а даьха завода керттерча цехашта юкъе яьржача яхье укх шера хаддаза хьалха латташ хьайоагlарех я Ходырев Василий Иванович Власенко Александр Николаевичи керте латтача мехкдаьтта оборудованена ремонт ечен шоллагlча механически цехий коллективаш. Абубакаров Мовлады Симаевича кулгалдеча механо - сборочни цеха болхлой. Гlонна йолча коллективашта юкъе хьалха латт Барзылович Александр Степанович, Шаксенов Селен Шаксенович керте латтача кузнечни инструментальни участкай коллективаш. Ер шу доладелча денз, дукхагlйолча хана, лакхе цlераш яьхача коллективаша лелаю предприяте карара кара тела цlе байракх.

Социалистически яхье дакъа хьалха а латташ хlанзлехьа цхьайтталагlча пятилетка хьалхарча кхаь шерен диъ шерен заданеш кхоачашъяь бlаьш болхлой ба заводе. Царех ба токараш Батиев, Балеулов, Демещенко, Дудалов, Аверьянов, Бронников, гlиншлоко Шадиева, аьшкахьар Прыгунов, кхы дукхабараш а. Юкъера лаьрхlача хlара сменагlа нормаш 150—180 процент кхоачашъю цар. Белгалдаккха дезаш да, царех дукхагlчар хьаеш йола продукци тlехдиза мара ца хулаш хилар. Цудухьа шоай тамагlа а долаш продукци арахеца бокъо яьнхай цар.

Къахьегами социалистически яхьи кхетамца вlаштlехьъяьккхача заводе тlа-тlа дукхагlа хулийт бригадни подрядагlа къахьегаш йола комплексни бригадаш. Уж санна йола бархl коллектив я хlанз укх сахьате укхаза къахьегаш. Царех я Волов Виктор, Гадзевич Владимир, Шатович Иван, керте латтача токарий, слесарий - сборщикий бригадай коллективаш. Заводера ерригa бригадаш хьанийцача цу коллективаша эггара лакхагlа производственни хьокхамаш дла, къахьегама овсаре дикка лакхагlа я. Цхьан парядагlа къахьегача цар нйдеш дола алапи а дукхагlа да. Цунна цхьана лаьхлу бригаданнарча болхлой материальни безам а. Цудухьа шоай производственни хьокхамаш тlа-тlа тоадара шоай хьинар кхо ца деш къахьег шишша-кхоккха балха гоззал йолча бригадашкарча болхлоша. Цу даьгье цар дика ма а йоал.

«Хlара балха дийнахьа дисциплина тlехдикен хьадер дукхагlен хилийта!» яхача девизагlа яхь леладеча болхлоша тlагlертта къовсам лоаттабу коммунистически къахьегама сийлен цlи яккхара. Из сийлен цlи яккхара лоаттабеча къовсама юкъе даакъа лоацаш ва 610 болхло. «Коммунистически къахьегама ударник» яха сийлен цlи лелаеш ва 370 гаргга болхло. Хlаьта «Коммунистически къахьегама коллектив» яха сийлен цlи лелаеш итт бригада, ялх участка, шин цеха, шин отдела коллективаш я. Коммунистически хьисапе къахьегара бола болам дlаболабенна 25 шу дузача денга кхачалехьа цар мугlараш кхы дукхха шерлургйиларах дог тийша ба уж.

Социалистически яхь хьалдоагтаераш, из шерагlа доаржаераш ба шоай балхах тlехдина кхеташ бола, лакха квалификаци йола болхлой. Цу гlулакха чlоагlа йоаккхо ю предприяте кулгалхоша. Укх шера хьалхарча ах шера шоай квалификаци лакхйир ах бlаь гаргга волча болхлочо, ткъаь технолога, конструктора, 26 мастера, хlаьта экономически школа чакхъяьккхар 105 болхлочо. Из йоккха резерв я завода коллективана.

Социалистически яхь а къахьегам а дика вlаштlехьбаккхарга хьежжа да завода коллективо доахаш дола къахьегама толамаш. Дlадахача ах шера пачхьалкхен планагlа лаьрхlачул совгlа цо арахийцай 109 эзар сома маьха продукци, заданел совгlа маьхала яьккхай 87 эзар сом мах бола товарни продукци. Нормативно - цlена продукци арахецара ялх бетта план а 102,8 процент кхоачашйир завода болхлоша. Къахьегама овсарле лакхъяра пачхьалкхен план кхоъи ахи процент гаргга тlехкхоачаш а я, духхьал из лакхъяра чотагlа хьаьй цар планал совгlа ара мел хийца товарни продукци.

Предприяте коллективо доахача толамашта юкъе дизза даакъа лоац рационализаторашеи изобретателашеи. Цар тела предложенеш тlаерзаяь я арахеца продукци дукхагlа, дикагlа хилийтара, цунга дlададаш дар кlезигдара, къахьегама овсарле лакхъяра, иштта кхы дl. Дlадахача ялх бетта цар кийчъяьй 40 рационализаторски предложени. Царех производствана юкъейихьача 30 предложене 8700 сом пайда баьб пачхьалкхенна. Дикагlволча рационализаторех лоархlаш ва Алексеин Анатолий Павлович. Цо укх шера кийч а я, производствана юкъейихьача кхаь рационализаторски предложение кхояйтар ши эзар сома маьха йола 315 эзар киловатт - сахьат электроэнерги.

Б. КОСТОЕВ.

Къамаьлашкара — хьаддача гIулакхашка

Шоай юртах дог лазаш

Укх тIеххьарча шерашка кхы тIа а ланклуш латт Барсукерча юртсовета депутатий лоархIам, цар бахархоштаца бу болх. Ткъаь итт депутат ва тха. Цар, массене яхар санна, хьинаре даакъа лоац юрт социально-экономически дегIайоалдеш бечa балха юкъе.

ЧIоагIа терко ю депутаташа харжархой наказаш кхоачашдара. Цар тIадиллача 10 декхарех 8 тахане а кхоачашдаьд.

Депутаташа вайхха бувзам лоаттабу юртарча нахаца. Ладувгl цар хьаьнташна, эшарашка. ХIаьта депутата гIо дезаш уж хуле, цIанкха ая аьнндац.

Юрта болх беш я дика культах дола законодательство кховчашдара йола комисси. Из 6 сагах латт. Цун балха кулгалдеш ва коммунист Умаров Беслан. Ала деза, комиссе болх дика бар бахьан долаш керда обрядаш, традицеш юрта яржаш латтияга. Иштта 8 саг яр-яхар деадеш регистраци яьй. ТIаккха нагий нах Советски Эскаре гIулакх де накъабоахача хана юрта цхьанн-нахьа-шиннахьа ловзар а латташ докха цIей хул.

Общественни балха къаьстта хьинаре даакъа лоац депутата Сийлахь-боккхача Даймехка тIема ветерано, отставкерча майора Дулургов Аьхьмада.

Цо наст-наста къамаьлаш ду юртхошта хьалхашка шийтIема наьнъех даьца, дувц мел зуламе да шираьнна Iаьдалаш, уж хьаллувцар. Байнача бетта 8 дийнахьа клубе кино дIадоладалалехьа гулбеннарашта лекци йийшар Аьхьмада марх кхабарех доалача зенах яьца. Цул совгIа, чIоагIа гIо ду тхона Дулургова бахархошкара совйола юртбоахама продукташ хьейе.

Иштта общественни болх дика беш ва депутат Гагиев Бахьаудин а. Цо наст-наста еш атеистически темах йола лекцеш, нахаца къамаьлаш ду керда Iаьдалаш, обрядаш тIазца, йоарйае уж тIахьехаш.

Дика гIо ду юртсовета школерча хьехархоша а. Цар шоай хьинар, низ кхобац дешархошта коммунистически хьетам балара, цар материалистически мироноларешхьаяра даьнъе. Берсанова Радимхан, Бекова Инна, Харсиева Тамари, школа директор Даурбекова Лида настнаста вIашагIбетталу дешархой даьй-поанкошца. Цар дувц бераш миште ккеде деза, мел лоархIаме да цу хьакъехьа дас, наьас шоашкара масал гойтар. Хьехархоша дувц мел Iатиъ берашта цхьаболча даьша уж дешара тIера а боахаш «дIаьха сом» даккха ккуелилга. ХIаьта юртхой сход хилча, цига цIераш йоах шоай берашта зе доча даьй.

Актива беррига низ, торонаш оарцагIа а яьха, массе формех пайда а эцаш бу оаха болх. Цудухьа укх тIеххьарча шерашка тха юрта пийсденнадац низагIа сагмаьре йигар, бокъо йоацаш лаьтта чулуаппар, кхыдола тIехьадиэча Iаьдалаща дувзаденна мйрча гIуланкаш.

Денгара-денга социально дегIаух юрт, нах шоаш. Кхоъ тика, бани, школа, клуб, медпункт, сберкасса и укхаза. ХIаьта хIанз цIеношка газ чуюллаш латт.

Цул совгIа, юрта хьалъергья кхы а цхьаьнха школа, быта цIа, детсад. Уж хьалъеча лоархIаме даакъа лоацарга депутатски активо в.

КПСС ЦК июньски (1983 ш.) Пленум хинначул тIехьагIа кхы а хьинаре болх бе болабеннаб депутаташ. Оаха дика кхетаду парте мел бехктоккаме декхараш хьалхашка оттадаьд советски наха керда саг хьалхкеwара тIадерзадаь. Пленума решенеш ларде а гIуацаш, денца дикагIа эргабоахаш бергба оаха тхоай болх.

У. МАЛЬСАГОВ,
Барсукерча юртсовета исполкома председатель.

«Чечингсельстрой» треста чуйоагIача Грозненски аьшкабетона конструкцей завода цехашта юкъе яьржача социалистически яхье хьалха латташ я хьу чакхйоахача цеха коллектив. Цо ах шера план 134,4 процент кхоачаш а яь, планагIа лаьрхIачул совгIа арехийцай ши эзар совгIа квадратни метр столярни изделеш.

Кхы а дикагIа болх беш ба цеха болхлой укх июль бетта. Хьинаре къахьегарца белгалбаьнна ба укхаза столяр Ш. Шахрамаьян, станочникаш М. Исропилов, И. Фидоренно, плотник В. Васильев, бригадир М. Саев, кхыбараш. Цхьа смена дIаяхийтап пар цаI-ах норма кхоа-[redacted].

СУРТА ТIА: (аьрдехьара аьттехьа) хьаеча продукцега хьожаш ба столяр Ш. Шахрамаьян, станочникаш М. Исропилов, И. Фидоренно, плотник В. Васильев, бригадир М. Саев.

Н. ПЛИЕВА сурт.

ПАРТГРУППАШКА — ОТЧЕТАШИ ХОРЖАМАШИ

КОММУНИСТАША МА ДАРРА ДИЙЦАР

Старопромысловски районерча партгруппашка отчетно-хоржамий собранеш хиннай. Цар хьахьенхар малагIа болх баьб партийни группаша, долаш дола кхоачамбоацараш, торонаш. Партийни группаша баь болх берригa хьанйцача гуш да дахача шера КПСС ЦК майски, ноябрьски Пленумаш хинначул тIехьагIа коммунистий хьинар хоалуш айденнилга. Массе участкашка коммунисташа оарцагIа яьхай йолаш йола торонаш цхьайтталагIча пятилетна заданеш кхоачашгьяра.

Производственни, къахьегама дисциплина чIоагIъяр, хьабеча балха динал лаккъяр цIакхха а бIаргкIалара далийтадац коммунисташа. Шоай собранешка цар дийцар производства цхьабола болхлой хашнахьа балха хьаца ахар, цар балха хана кортa боно маларaш мелар балха мел Iатиъ. Районера дукхача предприятешкара коллективаш цхьан нарядагIа къахьегаш я. Иштта форма Iалашмате пайдапе а лоархIаме а я, хIана аьлча, цо ланкхбу хIара болхлочун бехктокхам, чIоагIъю дисциплина, производствера лостам. Иштта формах болх бечa коллективашка цхьаццаболча наьха вIаштIехьдалац балхах къехка, из таламаста хьабе.

Уж деррига дешаш дийцар [redacted] партгруппай отчетно-хоржамий собранешка. Ала йиш я дукхагIа йолча партгруппашка уж, цар шера баь болх лерттIа а коммунистий дог Iабаш а хиннилга.

110 партгруппашка собранеш 96,7 процент коммунисташ тIаболаш чакхъяьлар. Цу собранешка коммунисташа 104 критически замечани елар, болх тоабара тIеерзаяь. Къамаьлаш даьча дуйкхачар къайле да хьош дийцар кхоачамбоацарех. цIераш яьлар производственни, къахьегама дисциплина телхаерий белгалдаьнкхар цу тайпарча нахаца цIенхаштта къовсам лоттабер хIара коммуниста. кадрови болхлочун декхар хилар.

Iалаьмате дика. коммунистий хьинар гойташ чакхъялар собранеш «Союзавтоматстрой» яхача Грозненски опытно-экспериментальни заводе — секретарь В. В Зацепин. Укхаза йие партгруппе ерригa собранеш 100 процент коммунисташ тIаболаш чакхъяьлар. Белгалданкха деза, хIара партгрупорго доклад дика кийчъяь хилар. Хоаш ма дий, отчетни докладаш кийчъярга тьехка собране лоархIам хулга а. Цу группашка цIенхашта дийцар долаш долча кхоачамбоацарех. цIераш яьхар балха тIехьа мекъачар. «летунаш», царца цIенхаштта къовсам лоттабе безарах.

Иштта дика чакхъяьлар собранеш Старогрозненски УБР Абовянски экспедице, Грозненски технологически транспорта управлене, «Оргтехника» яхача объединене. Белгалданкха деза, цу тIехьарча объединене собранешта лерттIа кийчо ца хилар. Укхаза парткома секретарь ва А. В. Гадич. Партийни болх дика бовзаш а принципиальни а коммунист ва из. Из керте латтача парткомо дукха болх баьб отчетно-хоржамий собранеш хьалхе кийчъеш. КПСС ЦК майски, ноябрьски, июньски Пленумаша дIа ма деххара шоашта хьалхашка латтача декхарашца кийзаяр хIара уйла. Хьадда дийцар цу денга кхоачаш даьраш а тIехьа тIайоагIача хана де дезараш а. Цудухьа собранеш а чакхъяьлар коммунисташа хоадаме къамаьлаш деш. Цар белгалдаьнкхар социалистически яхье е ма йоагIа идеологически Iалашо ца яр, дикагIа болча болхлой опыт массанена дIа ца йовзийтар, къовлача болхлой лерттIа йоакхо ца яр, цар массане а дика хьехамчаш ца хилар.

«Тахан вай лоадам боалаш да аьнна теркал ца деш дисача моллагIча хIамо — йоахар коммунисташа — кхоана вайна бала бергба. Цудухьа балхаца, къахьегамхошта коммунистически кхетам баларца дувзаденна дош вай хIаране зувш а йоанхо еш а хила деза. ТIаккха мара бизза пайда лургбац вай беча балхо». Собранешка хьахенлар коммунисташа наха коммунистически кхетам балара шоай низ, хьинар ца кходар. Цар дикх шоай теркаме леладаьд къахьегамхой социалистически патриотизма, пролетарски интернационализма дог-уйла йолаш хьалхкебара болча балхаца дувзаденна дош.

Амма уж дика дешаш ала йиш яц «Грознефть» объединене ПМК, СКТБ 3, 12 лабораторешка хиннача собранеех. Масала, ПМК хиннача 4 собране цхьаннахьа берряга коммунисташ хьабаьхкабацар. На хетаргахьа ерригача парторганизаце а цун секретара А. Н. Гадевский а лидарло я. Цу бехктокхамеча кампанеиа цар дика йоакхо яьлaре гIуланкхаш кхыча тайпара хургдар.

Из дош талмаста дитадар В. Л. Александров керте латтача СКТБ партийни бюро а. Укхаза алхха цхьа кхоачамбоацар мара белгалданкхавзар собране. Хаттар отт: «ВанагIа сел дика латт-хьотI укхаза гIулакхаш, кхы тепха хIама доацаш?».

Тахан цехови отчетно-хоржамий собранешта кийчо еш я районни партийни организаци. Цу кампанеиа кийчо еча коммунисташа ларде лууш КПСС ЦК июньски (1983 ш.) Пленума решенеш. Шеко яц на коммунистий айденна хьинар, санхетам гойташ чакхъяргхилaрах.

С. ГЕЛОГАЕВ,
КПСС Старопромысловски районна инструктор.

ДЕГО ХЬЕХАРЦА

ОЧЕРК

«Дезаш хила веза лаьтта. Къаьстта вай, атта боаца, цхьабакъда, чIоагIа эшаш сийдолаши бола ахархочун къахьегам бере хана денз байза дола, юрта дахараш. Духхьал вай кхаьба Iац лаьтта, цо лу кхетам, хьалххеву, Iаламо вайна дешначун хьурмати мах бе Iомаву...», иштта дIайолаш Хаджаева Азмана, «Ленинизма байракх» яхача районни газета тIа кепатеха «Со хьалххийна лаьтта» яха шийй статья.

Уж мугIарчаш дешаш сона дагаухар массехк ди хьалха Азмана сайга яьхар.

— Со школе дешаш йолча хана а хоазар сона, хоза, санъердаме вахар лехаш городе дIаух цхьабола нагий нах, шоаш баь, хьалххийна юрт а йите, яхаш. Тамаш йора аз царех, миштa дIакъаст уж, бера хана денз шоашта довзаш а дезаш а хиннача юртарча нахарах. Со се а яьй городе. Цхьабакъда, сона дукхагIа езаеннай сай даьй баьха хьамсара юрт. На бакъда, атта дац юрта болх бечоа. Са тессача денз боад болланца кхашка болх бе безаш а ийслу. Цхьабакъда, из хало йицлу. Iайха, хьай хьацарца хьалххедаьча ялата хьаж хьаххийтача. Дуаца а миий, атта вахар лехачоа-м моллагIа болх а хетаргба хала. Сона цIанкха а дагалехадац атта болх лаха, — йоахар цо.

Вакъдув Азман. Цо атта болх лийхабац, е хьалхашка уттача халонех кхераенна тIехьашка а яьнналц. Боккъонца йола къонахчун професси я цо каралаьцар. ХIаьта, каралаьца мара Iийнаеций? Шоай боахама дикагIболча механизаторех дувцаш эгара хьалха коммуниста Хаджаева Азмана цIи яьнккхар сона «Самашкински» совхоза парткома секретаре Агаев Руслана.

— Кхачаи программа кхоачашьяра лоаттабеча къовсаме толам боанкха ийкъ механизаторашта гойташ йола «Маяк» а хинна дIаяттай Азман. Лаьтта оахача, ялат дIадуача е доакъар нийчдеча. — миччахьа а из къахьегаш хуле, балха норма 140 — 150 процент кхоачашъелга цун массазара норма а хинна дIаяттай, — йоахар парткома секретара.

— Со 10-ча классе дешаш йолча хана тха совхозе трактора тIа болх беш яр Оздоева Сенимат. Из санна тракторист хила безам хилар са. Цудухьа яхар со, 1976 шера школа яьнккхача, трактористий курсашка дешар. — йоах Азмана. — Уж курсаш яьхача шин шера подменни трактористалла болх бар из. Хьалха каралаьца хIама атта цIаккха а мича хул. Хало дар сона а хьалхарча хана. Цхьабакъда, уллув новкъостий дика бар. Дешаца, гIулакхаца гIо дора царех хIаране. ХIаьта, сона къаьстта чIоагIа новкъостал деш хилар тха бригадир Бажиев Iаупу. Сона цIакхха а дийлургдац цо сайна даь гIулакх.

Дерригаш а ях шу мара дац Хаджаевас тракториста болх бу. Цхьабакъда, итташ шерашка болх беш хьабоагIача къаьнача механизатораштa санна дика йовз цунна ше лакхиц «Т-40» яха чархаш йола трактор. Цо лакхa лоаттаду механизаторе сий.

— Саго миччахьа болх бойя керттердар да шийй болх цунна безаш хилар, — йоах Азмана. — Сона дукха беза тракториста болх. Цудухьа торо хул са толамаш даха, аз кходу доагор, лораеш лелаю трактор.

ЧIоагIа лов Азмана юртарча мехнараша тракторaш тIа болх бар. Цудухьа, болх бе тIахьехар цо шоай районера мехкарий укх шера июне хиннача ВЛКСМ Ачхой-Мартановски райкома пленуме ше къамаьл деш.

— «ЦхьайтталагIча пятилетке — хьинарера къахьегам, знанеш, къонахчар инициативеи творчествои!» — яхача патриотически девизах къахьегаш ба берригача мехка санна, вай районера кагирхой а. Царна юкъе дукхагIа гучадувл башха-дика лаьттен къайбаши леладераш. Из дика да! Цхьабакъда сона ловра хIара бригаде, ферме болх беш дукхагIа мехкарий-механизатораш хилар. Iомае механизатора говзал. — йоахар Азмана.

ТIаккха цунна дагаухар эггара хьалха ше механизаторий курсашка деша яха 1976 шу. Къайла сенна хьоргда из, ийслора Азмана каралаьцачи наьтъе [illegible] боацараш а.

— Кхалнаьха болх бац тракториста бар. Вай ворх хIе а дай хана денз из болх беш хьа а баьккхабац уж.— яхаш, дIаяхача заман юкъйинса уйлаш ераш а бар дарна юкъе. Цу хабараша кIезига шек йоахар Алман. Курсаш йита дагадохаш моттиг а хулар. Цкъа цу хьакъехьа дийцар цо шоай совхоза трактористага, Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета депутатага Муртазалиева Бесиратага.

— Ма йиталахь курсаш. Нийса дац цу наха дувцар. Вай хана я а яц кхалнаьха йоаца професси. мaIача наха санна шоашта ловчa болх бе а говзал каравзае а бокъо йолаш ба кхалнах. Керттердар да хадонех ца кхерар, безаш бола болх каралацар, — аьлар Бесирата.

Из хила а хилар иштта. Механизаторий курсаш дика дешаш йисте а яьха трактор тIа болх бе йолаелар Азман. Шоаш дийцар дош доацилга а хайца сайцар хабараш дийцараш. ХIаьта, «Самашкински» совхоза Зандан-Юртарча шоллагIча отделене ше болх бе йолаеннача 1976 шера денз хьалхашка латта лекхараш тIехьхоачашлеш хьайоагIа Хаджаева. Цу бригадерча сийдолаш болча коммунисташа рекомендаци елар цунна парте членалла дIаэцара. ХIаьта, шийй аргIанна цар беина тешам боа ца беш хьайоагIа Азман а. Цо лакха лелаю коммуниста сийдола цIи. Даим а хьалхалаттарий мугIаре я. Цун наьнха тIа йоахк «социалистически яхье котъяьннар» яха знакаш, тийнад дукха совгIаташ, кхайкадаьд баркалаш. Цхьабакъда, карагIдаьнначох кхоачамбе лерхIаш яц Азман. Кхы а совдаха лерхI балха хьонхамаш, лакхъе лерхI говзал. Болх беш а Серноводски юрта боахама техникуме заочно деша яха кийчо еш я Хаджаева.

Из хургдар ма. ТIаккха хIанз? Бехктокхаме ха я хIанз Азмана. Совхозе сихдаьд кхашкара балхаш, кийчду доакъар, ца соцаш болх беш я баьццарча доа къара конвейер. Шийй «бола та алачаца» яхашнара мошa доакъар шоллагIча шурий-товарни ферме хьатIакхухьаш я Хаджаева. ЙоагIачул массехк рейс дукхагIа ю цо хIара дениа.

Коммунистех доахка дика гIуланхаш Азмана беча берригача балхаца гучадувл. Из я КПСС Ачхой-Мартановски райкома бюро член, совхоза парткома член, цехови парторганизаце секретара заместитель, шоллагIча отделене группкомсорг.

Юртахоша доахка сий ду Азмана. Из хержай юрта Совета депутаталла. Уж общественни декхараш а толаме кхоачашду Хаджаевас.

— ХIанз со я КПСС ЦК июньски (1983 ш.) Пленума решенеш, цига новкъоста Юрий Владимирович Андропова даь къамаьл, СССР Лакхехьарча Совета сессе материалаш наха дIайовзийташ, царех беседаш еш. Уж исторически документаш дег тIара къоабел е деш, кхы а доккхагIа толамаш дакара декхараш хьалхашка оттадаьд тха механизаторашa.— яхаш дувц Азмина.

Йоккха юрт я Зандак. Цу юртарча наха дика бовзаш сийлеши ба ХаджаевгIар къахьегама дезал. Цар болх бу тайп-тайпарча моттигашка. Шоай совхозе свеклаш кхеш я цар нана Залпа, воI — Али шофералла болх беш ва. ХIаьта йоI — Асма «Новосельский» совхозе баьцадаараш кхеаш я. Укх шера медицински училище йисте а яьнкха шоай юртарча медицинске пункте фельдшералла балха яттай Азманал зIамагIа йола Кхокха. Итт класс яьнкхай цул зIамагIа йолча Хьадас а.

Доллача хIаманца, чу лелаеча поарталца, кхыча хIаманца Iалашдеьча кирпичкех даьча докххийча сийрдача цIагIа бах из барттайне дезал. ХIера денна царна даьхь центральни а республикански а газеташ, журна[redacted].

Ю. КУРСКИЕВ.

Грозненски «Автоспецоборудование» яхача опытно-экспериментальни заводерча дукхача болхлоша чIоагIа лоархIаш сийдеш ва электрогазосварщик, коммунистически къахьегама ударник Гусев Алексей Васильевич. Хьинаре къахьегаш хиларца даьннад цун сий коллективе. Цхьаккха смена дIаяхийтац цо шийй норма 140—150 процент кхоачаш ца еш. хIаьта шийй балха юкъе цо брак нийсъяллийта хьа моттиг нийслац. Цудухьа эггара бехктокхаметгIа йола заданеш цунга тея экспериментальни участка кулгалхоша. ШийнатIаьнила моллагIбола болх цIена кхоачаш ца беш цкъа цIийвала вийзавац цун.

СУРТА ТIА: электрогазосварщик А. Гусев.

Н. ПЛИЕВА сурт.

КПСС Новгородски обкомерча информационно-пропагандистски центро вразхийдац «Волна» яхача производственни объединене коммуниста, бригадира Борис Степанович Селезневев из керте латтача коллективаи организаторски болх хьахьокхаш дола лаьрххIа плакат. Иштта шерра из дIахьокхар — массане из лоархIаш хилара дола къаьгга тешал да.

Ши шу кхоачаш йоаца ха хьалха «Волне» вIашагIйоххка йолайир къахьстама юкъе даакъа лацара коэффициент юкъе в озаш йолча цаI йолча нарядагIа болх беш йола бригадаш. Цу хана аьлар В. Селезневга, эггара лакхагIа квалификаци йолча токарга, коллективе сийдеш волча сагага кердача принципагIа болх беш йола комсомольско-кагирхой коллектив вIашагI а елле цунна керте отта аьна.

Бригада вIашагIйолла ваьлаелар Борис Степанович шоай лоIамагIа нах юкъе а озаш. Кердача кулгалхочо эггара хьалха деш хиннар коллектив кхотаяра, шьарча гIулакха бехктокхаме хургволаш хIаравар Iомавара тIадерзадаь дар. Б. Селезнев ше массаза а дерригача гIулакхашка а шийгара дика хьокхам гойта гIерташ вар.

Доалаш-доалаш юкъера дIадаьлар «пайда боалаш», «пайда ца боалаш» бола болх яха дешаш, цхьагарра тIабьързза а эггара лакхагIча боараме а кхоачашъю хIанз моллагIа задани. Бригаде чIоагIъенна дIаяттай принцип: «хIаране коллективана — коллективо хIаронена».

Бригаде этта дика нравственни климат цу сахьате велуш хилар керттерча хьокхамашна. Иштта, масала, Селезнева бригаде цар коллегашца-смежникашца нийсйича къахьегама оасарле 20 процент лакхъелар. Иззал лакхделар оборудованех пайда эцилга а. ХIара болхлочоа мог участка ерригача станокашта гIулакх де, нагахьа санна эшаш хуле, моллагIчун тIа къахьега а. Бригаде йолаш яц «готтa» моттигаш, дIаьынпай авралаш. Коллектива дика болх тIехьтIехьагIа дукхагIа дIахьокха болабелар — хьалхагIа заводе, тIаккха районе, городе, областе. Парте областной комитета член, халкъа депутатий городской Совета депутат, Новгорода Сийлахьа гражданин ва хьалха латтача бригада кулгалхо Борис Степанович Селезнев, хIаьта на а массане из лоархIаш хилар хьахьокхаш хIама да.

СУРТА ТIА: заводской радиовещание редактор Л. Е. Пыльникова бригадирагара Б. С. Селезневгара интервью эцаш я. Къахьегама коллектива гIулакхий хьакъехьа передача кийчъеш я.

А. ОВЧИННИКОВА.
сурт.
ТАСС фотохроника.

БОЛХ ТОАЛУШ БОАГIА

— Ер шу беркате денад тхона, — аьлар ше къамаьл дIадоладеш а Грозненски гIишлош ю материалаш еча шоллагIча комбината партийни организаце секретара Лукьяненко Надежда Казимировнас. — ДIадахача шерашка оаха кхоачашдьяцар кирпичкаши блокаши, вешта аьлча, пенаш дотта материалаш арахецара план. ХIаьта планал совгIа уж материалаш арахеца декхар тIаэцилга дувца дезаш а дацар.

Комбинате планови задани кхоачашъеши социалистически декхар тIаэцаши битумни кхьхат ду цех мара яцар тха. Бакъда, цо массаза а плани декхари тIехкхоачашдора цу шерашка. Цо кIезиг-дукха лаьца а хьаллоацар тха гIулакх.

Тхоай керттера продукци арахецара задани кхоачаш ца йича, цхьан битумни кьхато кIалхардоакхалацар. Иштта дар тха производственни сурт дIадахача шера ноябрь бетта КПСС Центральни Комитета Пленум хиллалца. Цун решенеша дукха хIама дагадохийтар тхона, тIехьадуслла дIадаккхара кIоаргга уйла яйтар. Хьалха а пайда яца а йолайир чура торонаш.

Производство дика йовза, гIишлош яра говзала лакхера образовани йола къона специалисташ оттабир керттера продукци — кирпичкаш еча цхьоалагIчен кхоалагIчен цехашка коммунист Хаджимурадов Шарип, комсомолец Нухаев Мовлад. Дa е бийса а ца къовсаш цехашка фу эп хьожаш, производство тоаяра эшар лохаш, цехашкара болхлой зувш дукха ха йоаеш къахьийгар цу нагийча наха.

Масала, цхьоалагIча цехе Хаджимурадов Шарипа бIаргча технически революци йир. Цун цехо болх беш яр революци а хилалехьа дена оттаь новагIо оборудовани. Лоабат кIезиг-дукха а тIаьда хилча, из хье магацар барабана, берда дIанхасталацар. Механизмаш дика йовзаш волча Хаджимурадова мелла тIаьда беле а лоабат хьуваргболаш тоабир берда барабани. Цхьан хаина цо хийцар 500 миллиметр шера йола транспортер 650 миллиметр шера йоалчуна. Хьалха синна цу тIера хье хьачубахьаш хинна лоабат тIера Iолегацар. Цу гIулакхаша ирча-дале, хьалха зехьа йоаш хинна ха хIана продукци хьаярга дIайодар. шозлагIа — дале, транспортера тIара Iолега лоабат юха транспортера тIа бехкаш лаьтта болхло кхьбола болх бергболац мукъаваькхар. ХIаьта хьалха санна боацаш дикагIа кьувра топпар а. Из баьхан долаш кирпичкаш декагIа хьалулар.

Цул совгIа, барабан а транспортер а ремонт яра сага атта дIатIаваха аьттув баргболаш оттайир. Хьалха санна наст-наста ца телхаш болх бора цар. Наха болх беш йола моттигаш цIена лоаттае йиш хилийтар.

Цехе мел тоаяь оборудовани иштта дика болх беш дIайолаелар. Цуница локлора продукцега дIадодар.

Технически цех эргайоаккхаше а чIоагIъе йолайир къахьегама дисциплина. Прогулаш ераита, балха тIехьабусарашта, мотта шаьрея кIомен болаш, хьадечох оагIув увзараштa новкъа дар из гIулакх. ХIама дIааьлча юкадуххьаа яппараш йора цар. Шоай лоIаме цехе лела баьнна нах бар уж.

Царех цхьабараш керда вена цеха начальник кхерабе а гIийртар. Къона коммунист кхерадургаарех вацар. Е бизза болх хьабе беза е цехера дIаваха веза аьнна дар цо оттадаь дош, из кхоачашдергдолаш а вар. Иштта-барех цхьабараш балхара дIабаьлар, вокхаш шоашкара дIадехачоа хьатIабаьхнар.

Цехе болх бечча моттиге къахьегама хьал тоадарах кхоачамхуллаш дацар Хаджимурадов. Болхлошта салаIа а, хIама даа а, барзкъаш хувца а паргIата моттиг езар. Цун йоакхо е хьалар на. Шоай цехерча торонца шоай болхлошка хьадайтар кхалнаха а маIача наха а долла салаIара цIенош, товайтар душевой. ХIаьта хIара болхлочун цIагIара хьал миштад а хьежар из.

Из деррига гора болхлошта, царна гора шоай кулгалхо йоакхо еш, дикадар лохаш волга. Эхь хетийтар, болх дикагIа бе дог оттадора.

Холуш тIехь-тIехьа лакхлора болхлой толамаш. царга хьежжа дукхагIа хулар доагIа алапи а. Хьалха санна балхара дIабовла гIерташ бацар болхлой. Цехе балха бахка зовраш боагIар цехе.

Цу тайпара цехера хьал эргадаьккхар, болхлой къахьегам вIаштIехьбаьккхар кхоалагIча цехе Нухаев Мовладе а.

ЦаI шоллагIчоа тIехьа хьатоаелар комбината цехаш, чIоагIъелар дисциплина.

— Шу доладелча денз дика хьадоагIа тхо, — яхаш дувц комбината директора Иммаев Беслана. — Январь бетте а на йоалаш дIадоладелар. Масала, Хаджимурадов Шарипа кулгалдеча цхьоалагIча цеха коллективо задани 936 эзар кирпичкаш арахеца езача 1202 эзар кирпичкаш хьайир. ХIаьта уж ца йохаш, санхет доацаш. хила а яр. Цул совгIа, хьалха дIадодаш хинначул кIезигагIа хилар кирпичкаш ярга дIадахар. Из комбинате баьккха бокха толам бар. Собрании а яь шерра дийцар оаха цох лаьца, техкар из мишта карагIдаьннад.

Хьалха хинначул лакхделар цехерча болхлой алапи а. Цу тIа гIолла лакхбелар къахьегара безам а. Цу тайпара дIадоладелар тхо.

Иммаев Беслана а Лукьяненко Надежда Казимировнас а дувц ах шера шоашта карагIдаьннар. Цу хана нормативно-цIена продукци арахецара задани 102,1 процент, товарни продукци 104,1 процент кхоачашйир. ХIаьта кхоачашйир кирпичкаш хьаярех дIахьийтарех план а! Из къаьстта боккха толам бар комбината болхлошта. Массехк шера вIаштта ца хинна хIама дар на. Кирпичкаш комбината корта ба.

Из толам боаккхаш къахьегама оасарле планал цхьа процент лаккйир.

— Июнь бетта, къаьстта цун тIехьарча дийна кIирагIа хьинар айденна къахьийгар тха болхлоша, — йоах Надежда Казимировнас. — Из дувзаденна дар цу бетта хиннача КПСС Центральни Комитета Пленума решенешца, цига КПСС ЦК Генеральни секретара, СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председателa Ю. В. Андропова даьча къамаьлаца. Цу документаша дог айдир тха болхлой.

Цу бетта кирпичкаш арахецара план 103,8 процент, товарни продукци 105,3 процент, нормативно-цIена продукци 103,8 процент кхоачашйир. ХIаьта къахьегама оасарле заданел 3,9 процент лакхъелар.

Шоаш даьха къахьегама толамаш денгара денга тоаде болх бу комбината болхлоша укх июль бетта а. Белгалбаьнна дика къа а хьегаш, социалистически яхье хьалха латташ хиларца дукхханеша лоархIаши сийдеши дукха болхлой ба укхаза. Царех ба экскаваторщикаш Виситтаев Ширвани, Бекатгиреев Дела, цун воI Амран, обжигальщица Дадаева Хьава, бульдозерист Мехтиев Адам, кхыбараш. Цар хIара сменагIа нормаш 120—125 процент кхоачашъю.

Ю. ЧАХКИЕВ.

Керттердар: дисциплинен бехктокхами

ЛОАЦЦАЧА ХАНАРА ГIУЛАКХ ДАЦ...

Укх тIеххьарча итт шера дика болх беш я Назрановски мехлесхоза коллектив. ЦхьайтталагIча пятилетка шин шера план тIеххоачашъяьй. Иштта тIеххоачашъяьй массе технико-экономически хьокхаминий план карарча шера 6 бетта а. Цу толамашта тешал ду лакхе аз йийцача торонех (балха дисциплина, производстверa лостам чIоагIбар) оаха лерттIа пайда эцаш хилара.

Массане санна мехлесхоза коллективо дег чура къобалъеш тIаийцар КПСС ЦК ноябрьсия (1982 ш.) Пленума решенеш. Цига къамаьл деш КПСС ЦК Генеральни секретара новкъоста Ю. В. Андропова аьлар: «Хоадамболаш къовсам болабе беза миччa бесса толхаяь я партийни, паччахьалкхен, къахьегама дисциплина телхаяра духьала. Со дог тийша ва, цу гIулакха партийни профсоюзни организацешa вай баьдаь хьаллоацаргдолга, берригача советски наха хьаллоацаргхиларах».

Из дош оаха дийцар ер шу дIадолалуш хиннача ерригача коллектива юкъарча собране. «ЦIенхаштта къовсам лоаттабе беза къахьегама дисциплина телхаечарца, мекъачарца, ханиахьа балха дьа ца ухачарца» — йоахар болхлоша. Массане санна лерттIа болх бе безам боацарашта дIахайтар цар хьалаьца никъ бехкаргхиларах.

Масал эца а мегаргдолаш, толамаш доахаш, хьинаре къахьегаш дукха болхлой ба коллективе. Цар дийна даакъа лоац социалистически яхье, кхою хIара балха минут, шоаш хьадер дог лазаш беркате ду. Уж ба М. Джугутгиреев, Ш. Арсанов, Я. Куницкий, Д. Хидиров, Л. Картоева, С. Эсмурзиев.

Партийни, профсоюзни организацеша чIоагIа терко ю социалистически яхье. Из лерттIа вIаштIехьъяккхар производства Iалашъяр чIоагIа пайда боалаш гIулакх да. Шерра яхь яьржай лесничествашта юкъе. Квартале хьалхара моттиг яьккха коллектив Сийлен улга тIа йоахх. Цун 150 сом преми, мехлесхоза карара хара тела ЦIе байрах лу. ШоллагIа моттиг яьккха коллектив а дIаяздъю Сийлен улга тIа. Цунна лу профкома вымпел. ТIаккха план кхоачаш ца яьча лесничества коллектив Iаьржача улга тIа йоахх. Социалистически яхья итогаш ю хIара деняде, бетта, квартале.

Партийни организацес цаххадда йоахко ю къахьегама идеологически Iалашо яре, ерригача производствана тIахьожам лоаттабара коммунистий влияни чIоагIъяра. Коллектива толамаш тийша да хIара болхлочох. Цудухьа, коммунисташа лаьрхха терко ю хIаране шийна коллектива а сий лакха лоаттадара, бехктокхам чIоагIбара. Уж белгалонаш йоахкача саго цIаккха тесса дутергдац шийна декхараш, шийна уллува къахьегачунгара а хьадехарг да болх бе ма боагIа хьабелга.

ЦIенхаштта ду оаха къамаьл балхах дог ца лазачарца, коллектива ца лоархIачарца. Болхлоша собранена духхьал дIаовл цу нахага шоаш дарна рaьза боацилга. Бокъалгахьа ца воалар административни бехктокхаме озара дош оттаду кулгалхоша, профкома хьалхашка.

Къахьегама дисциплина телхаечарна бетта йоагIа преми лац, цо план кхоачашъяьяле а. Балха хьа ца ухачарна преми вIалла а лац, санаторешка, селаIа баха, туристически путевкаш лац, хIаьта «дIаьхача сома» тIехьабаьнна йIайхача хана болх буташ къулбаселерча районашка ухачарна лаьттан даакъа, доагор лац. Иштта оттадаьча дешо хоалуш чIоагIъю дисциплина.

Iалашъяле лоархIаме да «Къахьегама коллективашехи предприятешта, учреждешта, организацешта доал дечара цар лоархIам айбарахи» дола СССР Закон чIоагIдаь тIаьхьар. Коммунистически партеи Советски паччахьалкхенои социалистически демократи дIахо дегIайоалаяра еш йола йоахко я из. Дукха бокъонаш лу цу Законо къахьегама коллективашта. Цудухьа цар бехктокхаме декхар да царех биза пайда а эцаш къахьегама, производственни дисциплина чIоагIъяр. «летунашца», мекъачарца, корта бохабу маларaш мелачарца цIенхаштта къовсам лоаттабер. Иштта оттабе гIерт тхо а тхоай болх.

ЛоархIаме болх баьб коммунисташа, къахьегамхой сакхетам лакхбеш, балха дисциплина чIоагIъеш. Ерригача коллективаца айхха бийза хилча мара пайда луш хург бац оаха бу болх. Коммунистий бехктокхаме декхар да хIаравар из производства да ше хиларах дIакхетавар, производствa доалдеча массе къахьегамхой юкъеккхуллилга.

«Дисциплина чIоагIъяр,— белгалдаьккхад КПСС ЦК июньски (1983 ш.) Пленуме, — лоацца хана гIулакх дац, хIара денна чуйнна бу болх ба». Цо дIадех тхогара берригa идеологически, политико-кхетама болх, цу даькъе дисциплина чIоагIъярца бувзабеннар а хьалхашна латтача боахама декхарашца айхха бувзилга в. — иа хьаьдда оттебар Iалишделга.

Х. ЦЕЧОЕВ,
Назрановски мехлесхоза парторганизаце секретарь.

СУРТА ТIА: Назрановски мехлесхоза болхлой (аьрдехьара аьттехьа) станочник А. Бузуртанов, болхло М. Мошхоева, станочник М. Джугутгиреев, болхло Л. Марзиева, бригадир А. Хабриев.

И. ПЛИЕВА сурт.

БОЛХ БЕШ Я НОВКЪОСТИЙ СУД

Дика хоаш да моллагIча производствера толамаш хьалкарча даькъе наьха бехктокхамах тийша долга, цар дисциплинага хьежжа мара хургдоацилга. ХIаьта къахьегамен производственни дисциплинаца дувзаденна гIулакхаш дика вIаштIехьдаьхад ала йиш йолаш да «Малгобекнефть» мехкдаьттеи тази йоахача* управленерча цхьоалагIча цехе. ДегадоагIа дикь-пхи шу хьалха цеха профсоюзни комитета заседане цIенхаштта дийцар къахьегама дисциплинах лаьца дола дош. Дукха шераш хьалха дено «Коммунистически къахьегама коллектив» аха цIи лелаеча коллективе хила йиш яц аьнна хеталора цхьаькха кхоачамбоацар. Бакъда, из иштта дацар, цехе нийслора харцахьваьннар, прогулаш ер, балха тIехьабуса нах. Уж кхоачамбоацараш дIадахара хетаяь яр профсоюзни комитета заседани а. Цига доклад еш цу хана цеховой профсоюзни комитета председатель хиначa Ахриев Оарций Берснакъас аьлар: «Iалашъяте во болх беш я вай новкъостий суд, иштта во вIаштIехьъяьккхай вай социалистически яхь а».

Ахриева дийцар баьддар. Кхоачамбоацараш дукха дар. Царех цаI дар, масала, производстве хьалхле лелаеш бола нак мара ца зувш хиниа хилар. Дуккхача шерашка цар яраш мара цIераш яхацар совещанешка, собранешка. Хьалхалатташ вар-м массе хана а увттаваьа массанена хьокхама, цхьабакъда, укхаза зувцар хьалхалаттачарна нийса хIана хьегац аьнна къахьегаш бола къона болхлой. Цхьайолча хана дикка ха а йоалар кулгалхоша из гIулакх ца зувш.

Цу хана хиначa профсоюзни комитета заседане керда актив хержар, иштта хержар керда новкъостий суд а. ХIара участкера, цехера дикагIболе, доархIаш бола нах бар суда юкъебоагIаш. Царех хIаране дIа-хьа дийцар шоай декхараш. ХIара кварталагIа бригадашка, участкашка бахе хулар уж профилактически болх дIахьош. Цар керттера теркам тIебохийтар къахьегамен производственни дисциплинаца дувзаденнача дешашта.

ДагадоагIа, цхьоалагIча бригада болхло И. Малевич каст-каста балха воагIар корта бохабу малар менна волаш. Из иштта бIагал ваьнна вар шийца болх беча новкъостащца, цIагIарча дезалашца эйхьаза вувлаш ва яхаш. Охьа саг ва из оалар Малевичах. Цун дош дийцар массехказа новкъостий судо, общественни порицани а луш бехктокхаме эзар. Цхьабакъда, товваларгахьа хувцаденна хIама дацар цун, цудухьа балхара дIавакха вийзар.

Цу тайпара моттиг нийсъелар шоллагIча бригаде а. Масала, цигара болхло Мамергова Роза дайм яхар санна балха тIехьаювлар, балха ди йистедалале балхара цIаухар. Цо болх беча участке дIаяхар новкъостий суд. Цига ерригача бригадена хьалхашка эйхьаза къамаьл хилар производственни дисциплина телхаечунца. ХIанз саго баккха бехк боацаш болх беш я Роза. Цун сурт хьалтехад цеха Сийлен улга тIа.

Цу тайпара масалаш дукха а доаладе йиш йолаш да. ГIадвугаш да новкъостий судо харцахьваьнна саг бехктокхаме озарал совгIа, дукхагIча даькъе пунца профилактически болх беш хилари пох толам боалаш хилари. Къаьстта новкъостий судо гIо ду дукха ха йоацаш цехе балха баьхкача къонача болхлошта. ХIаьта къонача болхлоех хьоахадаь долаш ца дийцача далац цехе массанена хьокхам телаш йолча йоIах Лологоева Аьхьмада Лидах. Новкъостий суде хержай из дукха ха — йоаццаш Пенсе вахача. Социалистически Къахьегама ТурпалхочуН Лологоев Аьхьмада йоI Лида шийн даь когаметта дIаэттай хIанз. Школа йисте ма яьккхинге е яра из ЦДНГ-1 балха. Шийн декхараш дика кхоачашдеш хиларца белгалъяьлар йоI цехерча нaха юкъе.

Малгобекски городской Совета халкъа депутат Лологоева Лида боккха общественни болх дIахьош, коллектива массадоача гIулакхашта юкъе хьинаре даенъа доацаш я.

Новкъостий суда юкъевоагIаш ва Кодзоев Алин а. Из цехе балха вера шиь шу хьалха, цхьабакъда дукхача хана деза ше цига бола бича санна везавалийта хайра цунна. Уллув болх бечарна новкъостал де кийча хиларца, балха тIа ледарлонаш гучаювлийтача нахала лира къовсам лоаттабеш хиларца белгалваьннав Кодзоев. — Ханна воккха веце а, новкъостий суде дош дувпача хана харцахьваьннaчунга во хьал хулийт Алика, — йоах цехерча къаьнагIа волча къахьегама ветерана М. Цегоева. Укх шера мехкдаьтта техникуме заочно деша вахa безам болаш ва Кодзоев.

ЦДНГ-1 къахьегаш бола кхгарахой балха къайленаш ха гIерташ, производства ветеранашкара хьоахам а эцаш болх беш ба. ХIаьта ветеранаш укхаза шортта болаш ба. Уж ба С. Тебоев, Х. Котиков, М. Ахильгов, К. Балиев, М. Торий, иштта кхыбараш. Цар шоай оагIорахьа дукха новкъостал ду новкъостий суда балха.

— Шоаш сага кхел ювца доладалалехьа бокъонца тахка, из саг харцахьвалар магIа бахьан да, иштта хьожиашта латт цун цIагIара гIулакхаш, дезалашца мишта, охиа ва е шийн берий дика да ва, лоалахошца къамаьл де. — аьле хьехам тел къахьегама ветеранаша. — Тхо иштта де а гIерт, — йоах Лологоева Лидас. Цудухьа, тахан дукха ба новкъостий судо шийн ханнахьа гIо даь, хIанз производстве лоархIаш сийдеш Сха нах.

М. АТАЕВ,
тха штатн. воаца корр.

ДОТТАГIИЙ ВIАШАГIКХЕТ

Хетаргахьа, гой тамаш я Вунгтау яха къулбехьара город ца йовзаш вола вьетнамец. ХIаьта нагахьа санна хьалха аз яхха цIи хеза форда йистера курорт мара хиннаеце, хIанз цунах керда, индустриальни Вьетнама сийдолох цаI хиннай.

Вунгтау дIаклача кхы а итташ километраш йисай. хIаьта наькъа тIа тIехь-тIехьа дукхагIа еттаду дуккха тоннаш тIайолаш йола «Вьетсов петро» яхача предприяте эмблема тIа а латташ йола «ЗИЛаш», «КамАЗаш». Вьетнама къулбехьарча оагIорахьарча континентальни шельфа тIарча мехкдаьттеи гази йоаллача моттигашта цхьана разведкеи эксплуатаци яра йола вьетнамо - советски объединени кхьаьяр 1981 шу чакхдоаллаш, хIаьта хIанз балха темпаш тIа-тIа лакхъеш хьа а йоагIа. Укхаза цхьан, белаж белакьах а теза къахьегаш ба эзараш бода советски вьетнамски инженераш, геологаш, проектировщикаш, болхлой.

Дирекци дIатаръенйай Вунгтау центра уллувра хоаеча парнерча кхоза вIаш тIардаьча доккхача нIепошна Генеральни директора. цIи хезача азербайджански мехкдаьттахочун Джалал Гафарович Мамедова кабинета пенаш тIа доакх шельфа геологически карташ. ЦIагIа шийло я, духхьал сийрда боагача тропически маьлха зIанарашна дагаухийт норал арахьа 35 градусал зохехьа хург бахилар.

— ПIайха я, — йоах Дж. Мамедова. шерра вола а къежаш. — Аиза цхьа кIездига ха яьлча кхы а бIайхагIа хургьа, ха йIохлургхиларга а гIулакх дикьлургхиларга а дилляча. Балхий фронт ди тIехьа шерлуш латт, хьаухаш латт вай специалисташ. тIа-тIа дукхагIа хул вьетнамски гIишлонхой, инженераш — царех дукхагIа бараш советски вузаши профтехучилищаш яьха нах ба. ХIанзарча этапе хьалхашна латта керттерча декхарех цаI да Вьетнама къулбехьарча шельфе мехкдаьтти гази хиларах йола прогноз нийса хилар карарча пятилетке баьъдар. ХIаьта из да геофизически тохкамаш де деза, мехкдаьтта лохаш опытно - эксплуатационни скважинаш яха еза кхилга. Карарча шеррехьа вIашагIйолларгьа хьалхара стационарни платформа, хIаьта тхо, оалаш долча тайпара, «форда тIа дергда» — массехк итташ километраш цуч йистошта гаьна доалаш форда чу дIачу а даха, бурув тоха долалургда.

Генеральни директора аьнначоа тIатох гIишлош яра волча цун заместитела, вьетнамски инженера, технически Iилмай кандидата Нгуен Динь Ву:

— ХIанз массане а теркам тхоин гIишлонхошта. тIалатт. Хьаеш я форда йистера база, мерда юхаеш латт порт. Шу доладеннача хана дIаенай эксплуатаце стационарни платформаш вIашагIъенкара йолча майдме хьалхара аргIа. КIезига хьалдаш оала наха чубаха цIенош а. ТIеххьарча шин шера хьаяттай итташ йола керда, доаа яь коттеджаш, царна чу бах советски вьетнамски болхлой.

...Къона технически Iилмай кандидат Кертторча энергетика отдела воккхагIа вола инженер Кулиев Аттай цун вьетнамски коллега Ле Вин Данги вIашханнара нах ба. ВIаша бейзаб уж шин шу хьалха, Данг «Гипроморнефть» институте стажировкана Баку вена волаш. Цу хана Аттай форда тIа гIолла лелаш йола платформаш энергетически Iалашъяра проблемана хетаь диссертаци язъеш вар. Цунна тIадиллар дукха ха йоацаш Ханойски политехнически института энергетически факультет а яьккха волча вьетнамски стажера балха тIа шаьрвада гIо дар. Кестта доттагIий гIулакхаш доладелар вагIийча наха юкъе, боах баьнначул тIехьагIа дукхача хача цхьан хулар уж, къамаьлаш дора. Данг зIамига вале а эскаре гIулакх а даь. Къулбехье мукъайоахкхаш даьча тIемашта юкъе даакъа лаьца а цига чов хиниа а вар. Уж вIашш гарга увзар де лерхIараш цхьатарра хиларои шоаш кара лаьца гIулакх шинена а чIоагIa дезаш хиларон.

Бакура ше дIаводаш аьлар Данга: «Аттай, Вунгтау вIашагIкхетаргда вай, хьона а де хIана корорга тханцIта». Иштта, дахача шера аьлар Аттайга Вунгтау воха веза хьо аьнна, цига юха вIашагIкхийттар доттагIий, цхьан отделе бу цар болх, цхьабакъда, хIанз Данг вaьча мехкa ба уж. Шоай вийз ца кхобеш бу цар болх. Шаккхе а тешаш ва мехкдаьтта хьадолалургдола ди гаьна ца хиларах. Дуккхача хана дениз дог доакаш дола Вьетнама мехкдаьтта.

Виктор ХРЕКОВ,
ТАСС корр.

Вунгтау — Хошимин.

ДОАЗОЛ ДЕХЬАРА

ТАХАН—КУБЕ МОНКАДА КАЗАРМАШТА ШТУРМ ЯЬ (1953) 30 ШУ ДУЗ

Куба Республика халкъо дезду укх шера Фидель Кастро керте волаш патриоташа 1953 шера 26 июле Монкада казармашта майра штурм яьча хана деиз 30 шу дизара юбилей. Дика традици хинна дIаэтта ма хиллара, шоаи дукха цIей хьинаре къахьегарна дезду кубинцаш. Промышленностен юрт боахамен, транспорте а гIулакхаш деча сфере а яьржай производства эффективность дIахо лакхъяра, балха хь энергоресурсаш бийдал кхоара тIехьара социалистически ихь.

Доккхий толамаш даьхад Куба халкъо СССР-цеи кхыча социалистически мехкаш цеи дукхача тайпара цхьана гIулакхаш лeладар бахьан долаш.

Сийлахь - йоккхача Октябрьски социалистически революце 60 шу дизара цIерагIа тростниковоуборочни комбайний комбинат советско - кубински доттагIлен символ санна лоархIаш я. Ялх шу хьалха Советски технически новкъостал а деш хьалъяь из ПаргIатох гIайрен тIара йоккхагIъярех машин ю предприяти хинна дIаэттай. Кубински болхлошта дукха новкъостал ду советски специалисташа хIанз а. Ахаш гаргта бола кубински кадрови болхлой, техникаш, инженераш СССР-е стажировка чакхъяьккха ба.

ХIанз комбинат, йоалача мощностагIа болх беш хIара шера 600 гаргга машин арахецаш я.

СУРТА ТIА: (аьрдехьара аьттехьа) — кубински инженерани техникаши Уго Хименес, Фидель Идальго, Гомелера, советски специалист Ананьев Валерий, Хуан Агилар.

С. МАЙСТЕРМАНА сурт.
ТАСС фотохроника.

ДУНЕ ЦХЬАН КIИРАГIА

ДОТТАГIЛЕНИ ВIАШИ ДIА-ЮХА ДУВЦАР КХЕТАДАРЕИ УЯЛАНЦА

Москве чакхъяьлийай советски кулгалхой Венгерски Халкъа Республика партийно - правительствени делегацеца хинна переговораш. ДIа-юха дувцар кхетадарей юкъе тешам хиларех уйла йолаш дийцад коммунизми социализми хьалъяра, дIаюха цхьана гIулакхаш леладара, дунен халкъашта юкъерча хьала дукха дешаш. Берригаш раьза а болаш белгалдаьккхад советско-венгерски гIулакхаш толамен, динамичнон, шийн мехка халкъий хьашташка хьежжа дегIадоагIаш хилар. СССР-ей ВНР-ей партийни паччахьалкхени деятелаша дIакхайкадаьд дIахо йодача хана а общества вахара дерригача доакъошка вIаши цхьана леладу гIулакхаш зеррагIа кIоарде, цу гIулакха тIехь йолаш йолча ерригача торонех хьинарегIа а бахагIа а пайда эза чIоагIгIа лаьрхIа хилар.

ЧIоагIгIа багадаха дувцаш да Ю. В. Андроповеи Я. Кадарени дaь къамаьл. Къамаьлаш деча хана раьза а болаш белгалдаьккхад цар нежарашха йолча шин партенеи мехкаштеи юкъера гIулакхаш толаме дегIадоагIаш хилар. Дийцад иштта. марксизма-ленинизман социалистически интернационализмая принципий дарда тIа цхьана леладу беркате гIулакхаш дIахо дегIадоаладара йола торонаш йолаш хилар а. Цунна дола тешал да советски венгерски халкъий овлангара хьашташ цалаш хилар. КПСС-ей ВСРП-ей чIоагIлуш доагIа бувзамаш, вIаши тешаш, хIанзарча ханарча лоархIамеча дешай хьакъехьа хетар юкъара хилар.

Арахьарча политика хьакъехьара проблемаш ювцача хана цIенхаштта сагото еш хиннаб Европеи дунен тIеи тIема кийчо цхьатарра хилар толхаде США-и НАТО-и гIоларaш гIерташ хилар бахьан долаш ирдеппача дунен халкъашта юкъерча хьала. Цунна дувзаденна бакъдаьд Варшавски Договора Организаце Политически консультативни комитета пражски совещанен вежарашха долча мехкий партийни паччахьалкхена кулгалхой Московски вIашагIкхетаре дIакхайкая йола де дезача гIулакхий программаш кхоачашъяра дола низаш совдаха лерхIаш шоаш хилар. «ХIара саго, нагахьа санна дунеи халкъашта юкъерта вахара событешка, хьалхагIа а иштта кургда, аьнна хетилга дIадаьккха, хьежаш из хуле. — аьнад Ю. В. Андропова ВНР партийно-правительствени делегаце сийна шу оттадаьча хана. — дика кхетадеш да социалистически мехкаша оттадаьча де дезарий комплекс кхоачашъяро ядерни кхерам юхатоттаргбар. дунеи халкъашта юкъера гIулакхаш хьадда тоалара, кхераме бола цатешам юкъера дIабаккхара йола торо хьаелларгьяр».

Дунеи халкъашта юкъерча общественноста, доазол арахьарча массови информаце средстваи советско-венгерски переговорашта хетальча комментарешка белгалдоах хе дезача гIулакхий хьакъехьара социалистически мехкий программе дунеи халкъашта юкъера кхохнам кIаьдбаран тIема кхерам вIабаккхарая тIаерзаь йолга. Духхьал социалистически мехкаш за машара керттера кIийле хинна латтараш машаре цхьана дахара, ерригача паччахьалкхенаша цхьатарренча бокъонех цхьана гIулакхаш леладара, халкъий кхерамале чIоагIъяре кдеш леладераш.

ДИАЛОГА ТIЕХЬА, КХОХКАМ КIАЬДБАРА ТIЕХЬА

Индокитая паччахьалкхений кхыча мехкаштарча гIулакхий министрий хIара конференци — Къулбе - Малхбоален Азера дунеи халкъашта юкъерча кхокхама кхуврч дIабаккхара, цу регионах машара, стабильноста, цхьана гIулакхаш леладара зона яра кIаьд ца душ Вьетнама, Лаоса, Кампуче низаш тIадерзадеш хилара дола тешал.

Регионера хьал чоалхане дале а, тIеххьарча шерашка цига холуш я Къулба-Малхбоален Азерча мехкий шин группана — Индокитая паччахьалкхенаштеи АСЕАН членаштеи юкъе диалог хилийта гIертара тенденци. Бакъда, диалога процесс хилча бакъахьа хеттача тайпара дегIайоагIаш яц. Цун керттера бахьан — АСЕАН мехкашта арахьарча низаша, эггара хьалха США-и Китаяи беш бола Iоткъам.

Цу гIулакха дола масалаш лаха гаьна ваха везац. Дукха ха йоацаш Бангкоке хиннача АСЕАН мехкий кхыча мехкаштарча гIулакхий министрий конференце айдаьдар шоай лоIамерча вьетнамски бIухой контингент таиландски доазон тIара Кампучена 30 километр дIачуза еза яхара дош, баьъда, из предложени яьар Индокитая мехкашца диалог яра хьалхагIе барт бе лерхIара вIалла тара, регионал арахьарча цхьадолча мехкий массови информаце средствашa тIатеIIа дувцар диалог е хьалхагIе барта бахкар из долаш санна. ТIаккха юххера а вIалла дага а доацаш из формулировка Бангкокерча вIашагIкхетаре тIаийцача итогени документа юкъе а яхар. Яха яле а хьалхагIе барта бахкара дола хIама санна Индокития мехкашта из вIалла йоагIаш а яц. Вьетнама, Лаоса, Кампуче кхыча мехкаштарча гIулакхий министраша АСЕАН мехкашта предложени ений хьалхагIа оттаяь цхьаккха условеш я йоацаш диалог йолаш аьнна.

Конструктивни решени санна лоархI бIонех дIакхетанаа долча мехкий паччахьалкхенаштеи правительстваштеи керте латтарий Делехиннача — VII конференце революци диалога ларде оттае аьнна йола Индокитая мехкий инициатива. НРК, ЛНДР, ДРВ кийча я иштта Къулба-Малхбоален Азе «машара, паргIатой, нейтралитета зона» яра хьакъехьара АСЕАН предложени ювца а. Шийгара дика гIулакх а гойташ АСЕАН мехкаша бокъонагIа лоархIаш йоацача Кампуче правительстваца цу контакташта юкъе ше хилалаза яреъац яхаш, диалог йолча хана ше юкъе хиларах кхы тIа духьаленаш ца хилийта а лерIаш.

Индокитая мехкаш дика уйла йолаш хилара а цар предложенеш конструктивни майIан долаш хилара а тешал деш хIама да шинна а мехка цхьатарри кхерамале хилара принципага хьежжа тайландско - кампучийски доазон тIара кхохкам кIаьдбара тIехьа це а тетташ дедоагIар данза даргдоацаш хилара хьакъехьа цар яь заявлени а.

Индокитая мехкий кердача инициативашка ладувгIаш хила деза Къулба - Малхбоален Азеи — кхохкам кIаьдбанза баргбоацача регионa паччахьалкхенаш.

ЛАЬРХIАР КХОАЧАШДЕ ГIЕРТАРИ МАШАР БЕЗАШ ХИЛАРИ

Мехка халкъа Iаьдал оттадаьча хана дена — Революце ден диъ шу дизар укх деношка деэдаьд Никарагуа халкъо. Из юбилейни цIей хинна ца Iеш, арахьара тIаена агресси юхатоха кийча хилар, доллача хIамена духьала а этта керда, саг саго йоацавеш йоаца общество хьае лаьрхIа хилар, шоай кулгалхошта гонахьа кхетабенна хилар дIахьокхаш доала хIама а дар. Никарагуанийн деньл, къонахчал, майрал дар торжестваш йолча хана г. Леоне 200 эзар сага хьалхашка къамаьл деча хана Никарагуа правительства Къамаи совета координатора Даниэль Ортега дийцар.

Фейерверкашеи карнавалашеи а мукъа дан Никарагуа халкъ хIанз. Республика доазонашта юхе хьатIаьоа латт чIоагIа кийчбь а американски специалисташа Iомабаь бола а контрреволюцонераш, гондурасски регулярни бIун подразделенеш.

Никарагуара хьал цIенхаштта хилар сеиах латт аьлча, из латт цунна духьала яьккха ВIашагIкхийттача Штатий тIема, политически, экономически машина латташ хиларах. АргIанара выступлени йолаш президента Р. Рейгана г. Голливуде (штат Флорида) баьъдаь ма хиллара. Вашингтон лаьрхIа яц «проблема», вешта аьлча, революцонни Никарагуа, дош моллагIча тайпара а, кхьметтел духхьал тIема низаца юкъегIортава наькъаца а, къоастаде гIертилга сооде.

Вашингтона авантюризмина духьала латт шоай цIагIа цIи ялийта раьза доацача латиноамерикански мехкий позици. Укх деношка из позици баькъяьй мексикански городе Канкуне хиннача Венесуэла, Колумбе, Мексика, Панама президентий вIашагIкхетара итогех йолча кIал кулгаш яздаьча декларацe тIа.

Никарагуах аьлча дукха за я цхьа санна дукхаза в цо Гондурасацара дийнача доалахой дараш санна дола гIулакхаш юхаметтоттадара а ВIашагIкхийттача Штаташца переговораш яра а тIаерзаяь йола хьадда предложенеш оттаяь. Цхьабакъда, машара наькъаца уж гIулакхаш къоастаде Вашингтоне раьза ца хилар бахьан долаш уж предложенеш дIатIаэцаш хинанц.

ХIанз жоп даларга хьежаш я Леоне торжестваш долча хана дIахIайкхаь керда никарагуанийн инициатива.

В. МАТЯШ,
А. МИНЕЕВ,
Ю. РОМАНЦОВ.
(ТАСС).

НИКАРАГУА. ТIеххьарча бетташка контрреволюционни бандаш массехкьаза гIийртай чухьелхаш Халапу — доазонел ерригa а иттех километр мара гаьна йоацаш улла Никарагуа къулбаседера лоархIаме стратегически пункт дIалаца. Халапу дIа а лаьца самосовцаша лерхIаш хиннад цига «хаппа йола правительство» дIа а кхайкаь цул тIехьагIа Гондурасагареи США-гареи новкъостал а дийха Никарагуана юкъе чуболаш наступлени е. Цхьабакъда, город дIалаца гIерташ мел леладьр дехад. СНР бIухоша. Халапе мел бахача наха чIоагIгIа юхатехаб ЦРУ бандиташ-наемникаш.

СУРТА ТIА: Халапа защитникаш.

Г. НАДЕЖДИНА сурт.
ТАСС спец. корр.

СИЙЛАХЬ-ЙОККХАЧА КОТАЛОН 40 ШУ ДУЗАШ

КХОЗЗА ІОАЖАЛАХ ВАЬННАР

Біаьстий а, аьхкий а, Іай а ээараш бола нах ух Волгограде. Цlаккха кхоачалуш йоц Мамаев кургана тІа латтача памятника тІа ухача наьха тІиrг. Укхаза баьхке хул вай мехкара а доазол дехьаре а туристаш, бІарчча делегацеш. ХІаране безам ба тІом болча хана Іалаьмате цІи хеза ювцаш хиннача моттигашка хьажа, тІом хинначул тІехьагІа город юхаметта мишта оттаьй, мел хоз луш тоаенний из бІаргагу.

ТІема сийлен заде Іочуохкаенна ядача цІеча байракхаш тІа дІаязъянь я дезала майрали тойташ укхаза летача а шоай са дІаденнача а наьха цІераш.

Хийла боагІа укхазе Сталинградски тІем тІа леташ хинбараш а. Дукхазала хІинав цига грозненец Иван Алексеевич Очередько а.

Грозне хинна пехотни училища дьаьхха баьнача курсанташта хьаелар командирски званеш. «Лейтенант» яха звани елар Грозненски мехкдаьтта института студент хиннача Очередько Ивана а.

Эттара хьалха из тІем тІа нийсвелар Харькове. ХІаьта на ишта нийсделар: ше волча тІавнийхар комбата лейтенант.

— Хьа взвод декхарийла я юрта чура моастагІий арабеха, — аьнна дІахьекхар цхьай кулг, хьатуш йолча юртагахьа. — Кхетий хьо?

— Кхет со, ноакъост комбат, — аьлар Очередькос.

Танкашта тІехьа йоалаелар взвод. ДІатІакхаьчар ераш юрта йисте. Даггара аккхарча этташ бар моастагІий, бакъда, юха ца соцаш хьалхашкахьа йодар взвод. Атаке чухьийдар фашистий гІаьрахой, царна цетІал а баха лата эттар вай салтий. Лейтенанта Очередькона духьале нийсделар донкха дегІ дола фриц. Топа бух тоха вожавир цо из.

Шоай командир санна фашисташта этташ бар вож салтий а.

Хьаьккхар юрт. Бакъда, цІаккха ца соцаш юрта къулбехьарча оагІорахьара ераш болчахьа даггара этташ яр минометни батарея, юххе йелхаш минаш.

ЦІаьхха осколока а кхийтта Іовжар лейтенант. Цу хана моастагІий батарея юхаеш бар салтий. Из тІом чакхбаьнначул тІехьагІа салоІаш багІача салташта гучадаьлар Очередько а массехк кхы салте а воццага. Лейтенант ди доацаш вайнилга а лаьрхІа цунах лаьца письмо дахьийтар цун цІагІа штаберча болхлоша.

Бакъда, Иван вожавар ди доацаш. Іалаьмате чІоагІа чов хинна наькъа йисте из уллаш а вейна, санбате из дІавикьар кхьаьва частерча салташа. Цигача чов цІен а яь, дІа а Вийхи, кемаца Астрахане йодача госпитале дІавигар из.

БІухошто догоух дІайха шерош

Госпиталера вийрав араваьлча, из хьожавир Сталинграде тІом беш хиннача дивизе. КІури алек мара кхы гуш хІама дацар городе. Дивизева эшаш бар алсараш, цудухьа пулеметни взвода кулгалде хьожавир лейтенант Очередько.

Ма даггара фашистий самолеташа чутуйсача бомбашта кІал да города улицашка гІолла, ма могга хулалуш, вокзале дІа а яхаьча, шоашта тІайнилла позицеш хьа а лаьца дІачІоагІъелар взвод. Пулеметчикашта юхе баьхка Іоттийнар вай автоматчикаш. Цар командиро ше хьавозийтар Очередькона.

— Дика бола ба шо шоай хана хьаккхаьча, — аьлар лейтенанта. — Цхьана юхатохаргъя вай фашистий атакаш, кетачох укх сахьате чухьедаргба уж.

Фашисташ чухьийдар. Бакъда, укххаза етта йолаелар вай пулеметаши автоматаши. ТІехьашкахьа бовла безача эттар гІаьрахой гІулакх.

— Кастта юха чухьедаргба, — йист хилар Очередько. — Кийчле! — аьнна команда елар цо.

ШолагІа атака а вІашІехьъяланзар немций. Юха а тІехьашкахьа баьлар уж.

КІезиг-дукха ха ма яьлинте, юха а атаке чухьийдар фашисташ. Юха а тІехьашкахьа баьхар. Иштта, массехказа уж чухьедаш, аьттув а ца боалаш уж юха-тІехьашкахьа боалаш массехк сахьат даьлар. Вокзал дІа ца луш, вайчарга яр.

Цул тІехьагІа шийн пулеметчикашца «Баррикады» яхача завод йолчахьа хьожавир лейтенант Очередько. Укхаза кхоачашбе безаш хилар из Сталинград гІаьракочунга дІалургьиц оаха аьнна салташа а эосараша а бІаь дув. Цига а, тІом чакхбаьначул тІехьагІа корабир боабаь вай пулеметчикаши царна юкъе лейтенанта Очередько хІамаш чуйона тІормиги. Юха а веннарг лаьрхІар из. Цун гаргарча нахага кхаьчар «Даьхе бахьан латтача тІем тІа веннав» яха каьхат.

Цига а Іоажал хиннавцар цун. Бовбаьраш а лозабаьраш а гулбеш делача санитараша чов хинна Очередько медсанбате дІавита хиннавар. Юха а вийрза ваьлча, из кхоеч кхыйолча тІема части.

Веш ба Перекоп бахьан латташ бола тІом, шийн салташца хьалха ва лейтенант Очередько. Кертах моастагІий осколкаш а кхийтте, юха а госпитале кхоеч из.

Гаргарча наха хеш из дозаваьлга а дийна волга а. Дукха бетташ даьхар лейтенанта госпитале уллаш. Лораша массехк операци йир керта, хьаьхар дукха осколкаш, бакъда, тІема гІулакха пайдаьа вацар хІана лейтенант Очередько. Цунах хилар тІема аьІапхо. Цудухьа цІаверав везаш эттар тІулакх.

...Шийн вої дийна вац моттарш хинна вала, коа чувоалаш латта Ваня бІарга а вайна, когаш цІалоацаденнача йисар.

Цул тІехьагІа дукха ха ньюкхар цар мерхІалийлха латташ, шинне а бІаргах Іоухаш дира хий а долаш...

С. ВОРОНИН.

Мехкарий конкурс

Укх деношка чакхьаьлар «Са профессе — дего къоабалдаьр» яха кьонача продавецийи профессиональни говзала городской конкурс. Из хетаьар торговле болхлой Денна.

Конкурсе даакъа доацаш бар Грозненски универмага, «Промтовары» объединене, «Старогрознефть» НГДУ ОРС-а къона болхлой.

«...Грозненски универмага цІеча уговоке гулбешабар сигал бесса халаташ дувхаш бола конкурса доакъошхойи дукха зрителаши.

...Истолаш тІа Іодехка зада конкурсе даакъа доацаш болча нийсвена лаьрхІа билеташ. Шенхашта эказмен я цар дІаала езар.

Конкурс чакхйоаккхаш я «Цхьайтталаргіча пятилеткана — хьинаре къахьегам, знанеш, инициативеи къонабарий лехамн» яхача патриотически болама кагирхой дукхагІа юкъеозара тІаерзаяь.

Билеташ тІара хаттараш тайп-тайпара да. Товараш мишта нийсде деза, уж мишта лоаттаде деза, изделей сорташ, хІамаш мишта нийсъе езе ха дезаш ба мехкарий. Шо-шоашта хьалхашка оттадаьча хаттаршта тІехдика жоаш делар Дзаурова Серижас, Тангиева Фанисс, Абдулкадырова Майяс. Залавеш массехк теоретически ший практически яр.

Конкурса итогаш йича хьалхара моттиг яьккхар универмаге болх беш йолча Абдулкадырова Майяс, шолагІъяр цун коллегас Тангиева Фанисс, кхоалагІъяр Хасуева Сацита («Промтовары» объединени). Конкурсе даакъа доацаш мел хиннараша сийгІаташ делар.

М. ГОРТИКОВА.

ДИКАЧА НАХАХ

КЪАЬНА СЛЕСАРЬ

— Хьо везар сона Василий Иванович, — аьнна шийна дІатІаяхача, чехка ручка хьал а баьккха — хьа квартира номер хьалагІа яр, фу хиннад цига! — аьнна хаьттар цо сога. Цунна хов квартире слесарни гІулакхаца дувзаденна цхьа хатар хилча шийла моллагІа а шийн учасктера сат тІавоагІилга. Бакъда, — залача синкарий Іа? Яха слесарааш деш дола хаттар-м данзар цо.

Из хаттар из цІаккха а деш вац, цо эттаре хьалха хваттар квартире ше болх беча даькъе хинна хатари адреси да.

Тхьаь шийтта шу да Литвинов Василий Иванович хьалаьла кьахьегаш, наьха хьашташ кхоачашдеш хьавоагІа. Из пенсе ваха тоъал ха я, бакъда болхара дІавальнавац из, ше хиннача Горжилтуправленена чуйоагІача ЖЭУ-1 слесаралла болх беш ва. Из болх аттачарех бац, кхы хІама из хилча а тоъаргда квартирашка гІолла заявкагІа дІа-яха аха везаш хилар. Ала деза, къахьегама ветераш вола Василий Иванович цІаккха а халонех бІу кьожабеш ца хиннилга. Шийн дега дукха дезаденна, къона волча хана деих тІайнна гІулакх па дуталуш хьавоагІа из пенсе вахачул тІехьагІа а.

— Са болда ха чакхьаьнай, — аьнна цІаккха а дІагІоргвац из. Миччa хана сарахьа хьо дІатьежача шийн віамига дахтан чемодан бе а йоаллаш воагІаш хул. КІаьдвенкавар, чувaха везар-кх аьнна ле дезаш цар хьа ца деш дІа а гІоргвац.

Цун хьаьнала а сийдола а къахьегам белламбаьнкхаб «Знак Почета» яха орден ялар. Иштта В. И. Ленина ваь бІаь шу дузаш юбилейни медаль елар Василий Ивановича, хІаьта тийнна Сийлен грамоташ чот яь варгвоацаш дукха я.

— Мишта болхло ва шуя Литвинов, — аьнна хаьтІача домоуправлене начальника Х. Д. Саркисянца йоах — сона мел йовзача слесарал дикагІеи хьаьналагІеи къахьегаш ва ала йиш я-кх са цунах.

Дукхьал шийн цхьа болх баь Іеш вац из слесарь, цо дика кхоачашду общественни декхараш а. Из ва ГУЖХ болхлой профсоюза объединене комитета член, къонабарий хьехамча. Шоай паседанешка, собранешка дукха дувц цо бахархошца аьсала, безаме хила веза, заявкаш йоагІача бесса кхоачашъе еза, яхаш.

ХІана управлене вІашагІъелла болх беш я заявкаш мишта кхоачашъю хьожаш йола комиссеи. Цу комиссена керте латташ ва Василий Иванович. Комиссе декхар да бахархоша цхьацца шоашта эшача гІулакха тедаш йола заявкаш воагІача бесса, эшшаш дола гІулакх дах кхоачашгьаьйий хьожилга. Шийн балхал совгІа комиссе членашца квартирашка чу а улаш цу балхага хьожаш хул управлене къаьнагІа волча слесарех цаІ.

Иштта віаштІехьбаьяхача балхо гІо цу царна шийн болх талхастта лелабеш, леарло ювлайташ барш хьагучабезен иштта гІулакх чакхдаргдоацилгах дІакхетабеш.

Василий Ивановича хьийга хьа вехье це дайнилга хоаргда цун хьехамца хьахинна шоай балха дика говзанчаш бІаргабайча. Царех ба къона слесараш Ващенко Юрий Иванович, Никитин Александр Иванович, хІана мастер вола Афанасьев Александр Петрович, иштта кхыбараш.

Пенсе ваха тоъал ха яле а кІаьдвенна Іе дага вац Литвинов, из кхы дукха а къахьега дага ва наьха дегаш гІоздоахаш.

Х. АУШЕВА.

Чакхбаьннаб «Советская Россия» яхача газета полярни экспедице бeь ше санна кхы боаца трансконтинентальни арктически никъ.

Соахка, 6 ноябре Чукоткерча Уэленера волавенна ялх тохкамхо жІалеш дукъа доахкача соалозашца 10.000 километр никъ а баь чакхваьнна Чукотке, Якуте, Таймыре, Тюменски области, Ненецки автономни округе гІолла.

Экспедице Іилман тохкамех хьахнинарех пайда эцаргба Арктика караерзаеча.

СУРТА ТІА: денал долча ялхнеца цхьана ва цІи хеза вола полярни тохкамхо И. Д. Папанин. Аьрдехьара аьттехьа: Карпов Владимир — радист; Ардеев Филипп — каюр; Соловьев Сергей — экспедице кулгалхо; И. Д. Папанин; Рыбин Владимир — лор; Борисихин Юрий — фотокинооператор. Смолин Павел — штурман.

С. МАЙСТЕРМАНА сурт.

ТАСС фотохроника.

Наьха самукъадоахаш

Дукха дика агитбригадаш я Грозненски районе хІанз ялат чуэцаш йолча колхосий, совхозий кхашка, фермашка.

Иштта, укх деношка «Загорский» яхача совхоза къахьегамхой самукъадоаккхаш хилар Толстой-Юртарчея Горячеисточненски культура ЦІенои вІашагІтеха агитбригада. Из гІулакх дагадехар а из агитбригада яьр а я Толстой-Юрта СДК директор З. Солтаев.

Чуйнна цу совхозе ялат чуэцаш боахкача механизаторий культурни хьашташ кхоачашдеш дикагІа болча ахархошта — Л.-А. Исламова, Р. Зайпулаева, А. Хасиева, кхычарна дукха концертни номераш хетайнр культболхлоша. Массане хозахеташ тІаац А. Тимеркаева кулгалдеш йола нохчийн гІалгІайн муьмаш локхаш йола струнни группа, цхьаьна бола илли олаш а хелхар деш а бола солисташ.

Концерт тоьйта, дистонаш, «молнеш» арахийна ца Іеш, культболхлоша деша керда газеташ, журналаш, сакъердаме книжкаш кхухь.

Цул совгІа, царна эла хІара денна эттара чІоагІагІа эшаш йола хІамаш кхие районa кхашка, фермашка касткаста гу йиш я Х. Ахмадова кулгалдеш йола Грозненски район автотина. Юртаьхарча къахьегамхой могашал лорееш оарцагІбаьнна ба лораш — терапевт М. Магомадова цергий лор А. Урусханова.

А. БЕК.

Бокъо йоацаш ма леладе герз

Законо лира таІазар ду бокъо йоацаш герз леладечарна а.

Гера леладар чІоагІа кхераме да къаьстта из зуламхочунга е вехача сага кара дале.

Старопромысловски района Старый поселке ваха А. Ф. Кравцов каст-каста тІехьдаьккха юрта бохабу малараш мелаш хиннав. ХІаьта дика кеп йттачул тІехьагІа сесагага гІелал яхьаш хиннай. Мара бахьача бала кхы тоха са а доацаш сесаг шийн даьй болча цІаьхай. Кравцова из дезаденпадац. Цо шийн таІазар-де-лаьрхІад сесага а цун нанна а. Дика маларах а вэза, юхь хоадаяь шоалговра топ а кийпе уццІаьшта чуйиккхав из. Сесаган устнаннел кулг тІадахьарах чувалла итт шу ха техай цунна.

Ачхой-Мартановски района «Самашкинский» совхоза № 1 йолча МТФ скотник Исратов Ибрахим къахьегама дисциплина телхаяра тІера хиннав. Бакъда, ше балха хьа ца вар бригадира Арсаев Хьамиза дІалздара раьза хиннавац. Цудухьа цун ков де лаьрхІад Исратова. Дахача шера 23 июле цо тенча теха вийнав Арсаев, хІаьта из ца вийта новкъарло е веннача Магомедова хала чов яьй. Из зулам бахьан долаш Исратова 15 шу чуьалла ха техай.

Цу масалаша хьахьоях нахи мел кхераме да герз зуламхочунга хилар. Цудухьа РСФСР УК 218 статьяс уголовни бехктокхам оттабу доале герз леладарах, цІагІа уллададарах, эцарах-дохкарах, из е цхьы тайпара йоалаш йола устройствани хьаярах. Бокъо йоацаш из герз лелядийчох халкъа судо 5 шерага кхаччалца чувалла ха тох.

РСФСР 218 ст 2 дакъо бехктокхам оттабу бокъо йоацаш, шалташ, финск урсаш, кхыдола шийла герз леладарах а хьадарах а. Из закон телхадаьчув чувалла шин шу ха тох е шера болх бе декхарийла ву халкъа судо.

Белгалдаккха деза, советски законаш къахетаме хилар. Цхьаццадолча бахьанех из закон телхадаьраш уголовни бехктокхаме озаш, нагахьа санна цар шоай лоІамах Іаьдалага герз дІалой, тІаккха из моллагІча нагахьлакхцеи органага дІаделча бе а дац. Хийла бокъо йолаш леладеча герзах а зулам доал, зуламхочоа е мишта леладе деза ца ховча сага из кІалдусе.

ЦІаккха дицдалийта йиш яц, талмаста герз леладарца кхыча сага цунца зуламдe йиш хургйола хьалаш хьакхоллар а зулам дола.

РСФСР УК 219 статьяс дІадех мишта талмаста гера леладарах чувалла шу ха тодила е шера болх бе декхарийла велга.

ХІара сага ше бокъонна кхетаде деза Закон лархІа дезилга а цо дІадехар телхаде йиш йоацилга а.

К. КОКУРХАЕВ,
НГІАССР прокуратура уголовни гІулакхаш судашка дувкара тІахьожам доаттибеча отдела начальник, юстице советник.

Ярославски область. Карабих яхача музее-усадьбе хинна Ерригсоюзни VI Некрасовски поэзе цІей деэдеча юкъе даанъа лоацаш хилар Ярославлера, Волга йистерча кхыча городашкарен автономни республикашкарен эзараш хьаьший.

СУРТА ТІА: автограф луш ва Н. А. Некрасова ваший вийи воІ Николай Константинович Некрасов.

В. САРАНЦЕВА сурт.

ТАСС фотохроника.

№ 14 йола «Агитатора блокнот»

Кела а теха араьннай КПСС Нохч-ГІалгІай обкома пропаганда агитацех отдела «Агитатора блокнота» арсІанара номер. Из дІайодалу «Кхетам бала беза дешаца а гІуланкаца а» яхача редакционни статьяца.

«83 шерерча кІи-марса — хьинаре къахьегам» яхача рубрикана кІала я «Даьхен амбарашка чудоассаду ялат» яха корреспонденци. Наурски района «Победа» яхача совхоза хьалхалаттача доярка Кузьмина Мариис укх деношка ше леладеча доахашгара эттара дукхагІа шура йоаккхаш хиларах дувц шийн статья тІа П. Ефимцева. Журнала номер тІа иштта я Урус-Мартановски сел-хазараш леладеча фабрика дикача опытах йола корреспонденци.

7 августе вай мехка дездергда машинанькъахочун Ди. Цу денна хетаьь я «Вахара пхьаьнаш» яха КПСС обкома промышленно-транспортни отдела заведующе заместителa Р. Богдасарова кийчъаь статья. ГІишлошъерий Денна хетаьь я «Кхоане тахание а дІайолалу» аьнна Нохч-ГІалгІай Министрий Совета председателa хьалхарча заместителa Т. Дидигова статья.

Редактор Т. А. ТЕБОЕВ.

ТЕЛЕВИДЕНИ

26 ИЮЛЬ

II ПРОГРАММА

17.00 — «Деррига Іиима хьаэца», «Сово хьаллоац даьтта». Іилман-популярни фильмаш.
18.35 — «Дуьнен халкъашта юкъера обозрени» (гІалгІай меттала).
18.50 — Кинежурнал.
19.00 — «Нохч-ГІалгІайча гІолла».
19.20 — Іилман-популярни фильм.
19.30 — «Спортивни Нохч-ГІалгІайче».

27 ИЮЛЬ

II ПРОГРАММА

17.00 — Дешархошта. Кино[illegible]на.
18.20 — Концерт.
18.30 — «Нохч-ГІалгІайча гІолла».
18.50 — «Тха ирзе бера ка» (нохчий меттала).
19.00 — Коллективни мораьшни каммат. «Атагинский» яха совхоз.
19.30 — «Баьццарча индустре конвейер». Грозненски телевидене студе документальни фильм.
19.55 — Фильм.

РАДИО

26 ИЮЛЬ

7.20 — Передачай программа. Хаоттамах бола хоам (эрсий меттала).
7.25 — «Юртара Іуйренаш» (эрсий меттала).
8.15 — «Грозненский рабочий», «Комсомольское племя» газеташ [illegible]р.
8.23 — «Сердало» газета обзор.
8.30 — Передачай программа (нохчий меттала).
8.33 — Передачай программа (гІалгІай меттала).
8.36 — Халебски музыка (гІалгІай меттала).
9.15 — «Отходаш луш йоаццача технологех дукхагІа пайда эца». Беседа (нохчий меттала).
9.30 — «Къона замано» яха радиовыпуск (гІалгІай меттала).
16.00 — Передачай программа. Хаоттамах бола хоам (эрсий меттала).
16.01 — Бовккийчарна берех лаьца. «Шин шерагара дуть шу кхаччалца дола бер». Беседа (гІалгІай меттала).
16.16 — «Ткога аздуу». Кьехатий обзор (нохчий меттала).
16.31 — «Юртбоахама къахьегамхошта». Концерт (гІалгІай меттала).
18.00 — Керда хоамаш (эрсий меттала).
18.10 — Керда хоамаш (нохчий меттала).
18.20 — Керда хоамаш (гІалгІай меттала).
18.30 — Хоамаш.

УКВ

18.00 — А. Гроссман. «Халкъа леш дац». Спектакла монтаж.
19.45 — Нохч-ГІалгІай музыка концерт.
20.15 — «Тиша цІа». А. Вокова повеста тІара оагІонаш (гІалгІай меттала).
20.30 — Мехкарий лирически ашараш.

27 ИЮЛЬ

7.20 — Передачай программа. Хаоттамах бола хоам (эрсий меттала).
7.25 — «Кхадаьр лораде». Хаоттамах бола хоам (нохчий меттала).
8.15 — «Грозненский рабочий» газета обзор.
8.23 — «Ленинан некъ» газета обзор.
8.30 — Передачай программа (нохчий меттала).
8.33 — Передачай программа (гІалгІай меттала).
8.36 — Ялаш дІасал Дудаев Зелимхана.
11.15 — «Сийле а хоастам а къахьегарга хьежна». Зарисовка (гІалгІай меттала).
11.30 — Лирически ашараш (гІалгІай меттала).
15.15 — «Варттайнача дезале» яха радиовыпуск (гІалгІай меттала).
15.35 — Дешна тамагІа (эрсий меттала).
16.00 — Передачай программа. Хаоттамах бола хоам (эрсий меттала).
16.01 — Дуьнен халкъашта юкъера обозрени (нохчий меттала).
16.25 — «Къона оалаш ен» (гІалгІай меттала).
16.45 — «Халгъацара буезам чІоагІбар — идеологически балха керттера декхар». Беседа (эрсий меттала).
18.00 — Керда хоамаш (эрсий меттала).
18.10 — Керда хоамаш (нохчий меттала).
18.20 — Керда хоамаш (гІалгІай меттала).
18.30 — Хоамаш.

УКВ

18.00 — «Бетховена тІехьара квартете» яхача В. Одоевски новеллан оттаиь радиокомпозици.
18.57 — Моттигарча авторий патриотически иллеш.
19.37 — «Поэтически тамгІа тІа» (гІалгІай меттала).
19.42 — Лирически иллей концерт.
20.32 — З. Чергизбиев. Фантазия.

КАГИЙ НАХИ МЕХКАРИЙИ!

№ 4 болча Грозненски юкъера профессионально-техническо училище 1983—1984 дешара шера дешархой деша дІачуэцилга дІахьийт.

Укх профессех:

1. **Мехкадьттан гІайн йоахкача специалиста эксплуатационни разведочни бурув тохача бурильщика гІоьча, электрослесарника болх бе а хоргдолаш.**
Дешара ха — 1—3 шу.
2. **Бурсвийта гІулакх деш вола электромонтер.**
Дешара ха — 3 шу.
3. **Электрогазосварщик.**
Дешара ха — 3 шу.
4. **Слесарь-авторемонтник.**
Дешара ха — 1 — 3 шу.
5. **Химически анализа лаборант** (мехкарий).
Дешара ха — 3 шу.
6. **Топограф-геодезист.**
Дешара ха — 3 шу.

Училище деша дІаэц 8—10 класс чакхъяьккха кагий нахи мехкарийи, эсарера цІабаьхна бІухой.

Училища кийчъю «Грознефть» объединенена кадраш. Деша богІача хана дешархой Іалашбу мах боацаш обмундированеца, кхачанца, учебникашца, общежитеца. Производственни практика йолча хана дешархошта шоай специальностагІа доагІача юкъаре алапех 33—50 процент дІхча кара дІатех. Училище деша вагІаш аьккь ха къахьегама стажага дІалоархІ.

Училища кхо курс чакхъяьккха а йистебоалаш дІалуш йола экзаменаш толаме дІаехна а болча кагирхошта юкъера образовани аккхарах долеи профессегІа квалификаци енна долеи диплом дІалу.

Училище чакхъяьккхараш специальностагІа йолх бе хьожабу город Грозне. Деша отта безам болчо училище хьачулу директора цІерагІа ер документаш: заявлени, дийша хилара тешал, ваха моттигера справка, ваь ха тІайола тешал е паспорт, 6 фотокарточка 3х4 размер йолаш. Документаш хьачуйийду хІара денна 8 сахьат даьлча дена 16 сахьат даллалца.

Занятеш дІайолалу 1983 шера 1 сентябре.

Хьаьсара доттагІий! Тха училище деша дуаьл!

На чакхъяьккхачул тІехьагІа оашош хержача специальностагІа йоккха говзал йола болхлой хурга шох, хІаьта юкъера образовани а хургья шун.

Училища адрес: г. Грозный, Октябрьски район, 12 участок, автобусаш № 13, 24, 25, трамвай № 5. «12 участок» яхача уж соцача юкхччалца.

Хаоттам

Тахан республике гІоллеи Грознеи хувцалуш морхаш а йолаш, йоачаи а йоацаш, малхбоалехьара секунде 2—7 метр чІоагІа мух а хьекхаш хилеи фегара температура республике 21—26, Грозне 24—26 градус йовхал йолаш хилеи тарлу.

Кхоана морхаш а йолаш, йоачаи а йоацаш, тайп-тайпарча оагІонашкахьара секунде 3—7 метр чІоагІа мух а хьекхаш хилеи фегара температура бийсала 11—16, дийнахьа 20—25 градус йовхал йолаш хилеи тарлу.

Метеостанци.

ТХА АДРЕС: 364907, г. Грозный, Маяковски, ул. 92. Телефонаш: редактора — 2-45-57; редактора заместителa — 2-65-07; бехктокхама секретара — 2-84-68; отделий: картайни вахара — 2-54-04; промышленностен транспортен — 2-65-01; юрта боахама — 2-47-84; культура — 2-64-75; кехатий — 2-56-87; корректорске — 2-89-88.

НАШ АДРЕС: 364907, г. Грозный, ул. Маяковского, 92. Телефоны: редактора — 2-45-57; заместителя редактора — 2-65-07; ответственного секретаря — 2-84-68; отделов: партийной жизни — 2-54-04; промышленности и транспорта — 2-65-01; сельского хозяйства — 2-47-84; культуры — 2-64-75; писем — 2-56-87; корректорская — 2-89-88.

Газет арадувл шинарей, ереи, шоаттеи деношка.

СФ00204. «Грозненский рабочий» издательстван типографи, Маяковске, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Маяковского, 92. Заказ № 3895.